

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Кафедра англійської мови та перекладу

«До захисту допускаю»

Завідувач кафедри англійської мови та перекладу,
кандидат педагогічних наук, доцент

_____ Юлія ТАЛАЛАЙ

« _____ » _____ 2025 р.

**ВЕРБАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНИХ
СТЕРЕОТИПІВ В АНГЛОМОВНИХ ГУМОРИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ
ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ**

Спеціальність: Філологія (германські мови та літератури (переклад
включно), перша - англійська)

Освітня програма: Філологія (Англійська, німецька мови та літератури
(переклад включно))

Магістерська робота

на здобуття кваліфікації - Магістр філології за спеціалізацією «Германські
мови та літератури (переклад включно), перша - англійська)»

Автор роботи: Іванець Марія Василівна _____

підпис

Науковий керівник кандидат філологічних наук,

доцент Коваль Наталія Євгенівна _____

підпис

Дрогобич, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ У ГУМОРИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ	8
1.1. Стан досліджуваної проблеми у науковій літературі	8
1.2. Поняття гендерних стереотипів і їх роль у мовній культурі	10
1.3. Основи гумору та його функції в мовному спілкуванні	15
1.4. Гендерна нерівність та її відображення в гумористичних текстах	19
РОЗДІЛ 2. ВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ В АНГЛОМОВНИХ ГУМОРИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ	24
2.1. Використання фразеологізмів для вираження гендерних стереотипів	24
2.2. Лексичні засоби як інструменти стереотипного зображення статі	28
2.3. Переклад гендерних стереотипів в гумористичних текстах: проблеми та стратегії	32
2.4. Лінгвістичні та культурні бар'єри при перекладі гендерних стереотипів	43
РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ В АНГЛОМОВНИХ ТА УКРАЇНОМОВНИХ ГУМОРИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ	51
3.1. Структурно-семантичний аналіз гендерних стереотипів в англійських гумористичних текстах	51
3.2. Структурно-семантичний аналіз гендерних стереотипів в українських гумористичних текстах	61
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	69
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	75

АНОТАЦІЯ

У роботі досліджуються вербальні особливості та мовні засоби реалізації гендерних стереотипів в англomовних гумористичних текстах, а також специфіка їх перекладу українською мовою. Актуальність теми зумовлена складністю передачі гумору як культурно маркованого явища, у якому сексизм, стереотипи та гендерні ролі використовуються для створення комічного ефекту. У дослідженні проаналізовано наукові підходи до вивчення гендерних стереотипів, розкрито функції гумору та механізми його впливу на сприйняття соціальних норм. Особливу увагу приділено англomовним фразеологізмам та лексичним одиницям, що вербалізують гендерні уявлення. У роботі визначено основні труднощі перекладу гендерно маркованого гумору та запропоновано стратегії подолання лінгвістичних і культурних бар'єрів. Проведений структурно-семантичний аналіз англійських та українських гумористичних текстів дозволяє виявити спільні та відмінні моделі репрезентації гендерних ролей.

Ключові слова: гендерні стереотипи, гумор, англomовні тексти, переклад, фразеологізми, культурні бар'єри, комічний ефект.

ANNOTATION

The paper examines verbal features and linguistic means used to express gender stereotypes in English humorous texts, focusing on the challenges of translating such material into Ukrainian. The relevance of the topic is related to the cultural specificity of humour, where sexism, stereotypes, and gender roles often serve as tools for creating comic effects. The study analyses modern scholarly approaches to gender stereotypes, outlines the functions of humour, and reveals how comedic discourse shapes social perceptions. Particular attention is paid to English phraseological units and lexical items that verbalize gendered meanings. The research identifies major difficulties in translating gender-marked humour and

proposes strategies for overcoming linguistic and cultural barriers. The conducted structural-semantic analysis of English and Ukrainian humorous texts highlights the similarities and differences in the representation of gender roles across the two cultures.

Key words: gender stereotypes, humour, English humorous texts, translation, phraseology, cultural barriers, comic effect.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Arbeit untersucht die verbalen Besonderheiten und sprachlichen Mittel, mit denen Geschlechterstereotype in englischsprachigen humoristischen Texten realisiert werden, sowie die spezifischen Probleme ihrer Übersetzung ins Ukrainische. Die Aktualität des Themas ergibt sich aus der kulturellen Gebundenheit des Humors, in dem Sexismus, Stereotype und traditionelle Geschlechterrollen häufig zur Erzeugung komischer Effekte eingesetzt werden. Die Studie analysiert wissenschaftliche Ansätze zur Erforschung von Geschlechterstereotypen, beschreibt die Funktionen des Humors und dessen Einfluss auf gesellschaftliche Wahrnehmungsmuster. Besonderes Augenmerk gilt phraseologischen Einheiten und lexikalischen Elementen, die genderbezogene Vorstellungen sprachlich ausdrücken. Darüber hinaus werden die wichtigsten Schwierigkeiten bei der Übersetzung gendermarkierter humoristischer Inhalte identifiziert und Strategien zur Überwindung sprachlicher und kultureller Barrieren entwickelt. Die strukturell-semantische Analyse englischer und ukrainischer humoristischer Texte zeigt gemeinsame und unterschiedliche Modelle der Darstellung von Geschlechterrollen auf.

Schlüsselwörter: Geschlechterstereotype, Humor, englischsprachige Texte, Übersetzung, Phraseologie, kulturelle Barrieren, komischer Effekt.

ВСТУП

В умовах сучасної глобалізації та інтенсивного міжкультурного обміну проблема перекладу гумористичних текстів набуває особливої актуальності, оскільки гумор є однією з найскладніших для передачі сфер комунікації. Гумористичні тексти часто є носіями глибинних культурних кодів, стереотипів і особливостей національного світосприйняття, що вимагає від перекладача не тільки високого рівня володіння мовою, але й тонкого розуміння культури оригіналу та культури цільової аудиторії.

Особливої уваги заслуговує вербалізація гендерних стереотипів, що формують специфічні уявлення про ролі чоловіків і жінок у суспільстві. Англomовна гумористична традиція активно експлуатує такі стереотипи, використовуючи їх для створення комічного ефекту через іронію, сарказм, гіперболу та інші стилістичні прийоми. Переклад такого гумору пов'язаний із низкою викликів: адекватною передачею комічного змісту без втрати ефекту, уникненням калькування, урахуванням різниці в культурному сприйнятті гендерних ролей. Те, що є прийнятним у англomовному середовищі, може бути неприйнятним чи навіть образливим у культурі реципієнта.

Актуальність теми зумовлена не лише складністю адекватного перекладу, а й зростанням ролі медіа, популяризацією англomовної культури через кіно, серіали, стендап-комедію та інтернет-меми, що часто містять гендерно марковані елементи гумору. Дослідження особливостей їх перекладу сприяє розвитку перекладознавства, формуванню міжкультурної компетентності перекладачів і виробленню етичної чутливості щодо гендерної проблематики.

Об'єкт дослідження — англomовні гумористичні тексти, у яких вербалізуються гендерні стереотипи.

Предмет дослідження — вербальні особливості та мовні засоби реалізації гендерних стереотипів у гумористичних текстах та проблеми їх перекладу українською мовою.

Мета дослідження — виявити й проаналізувати вербальні особливості та засоби реалізації гендерних стереотипів в англomовних гумористичних текстах, визначити основні труднощі їх перекладу та запропонувати ефективні стратегії для адекватної передачі гумору й культурної специфіки.

Для досягнення мети необхідно виконати такі **завдання**:

- 1) Визначити поняття гендерних стереотипів, їх характеристики та роль у мовній культурі.
- 2) Розкрити суть гумору як мовного явища, його функції та механізми створення комічного ефекту.
- 3) Дослідити, яким чином гендерна нерівність відображається у гумористичних текстах.
- 4) Охарактеризувати особливості англomовного гумору та визначити основні жанрові форми, в яких реалізуються гендерні стереотипи.
- 5) Виявити вербальні засоби (зокрема фразеологізми й лексичні одиниці), що використовуються для відтворення гендерних стереотипів.
- 6) Проаналізувати труднощі, які виникають під час перекладу гендерно маркованого гумору.
- 7) Визначити стратегії перекладу гумористичних текстів із урахуванням культурних відмінностей.

Фактичний матеріал дослідження становлять англomовні гумористичні тексти різних жанрових форматів (стендап-комедія, ситками, інтернет-меми, анекдоти), у яких вербалізуються гендерні стереотипи, а також їх українські переклади.

Методи дослідження: контент-аналіз для систематичного опрацювання текстів; метод лінгвістичного опису для виявлення мовних засобів вираження стереотипів; порівняльний аналіз для зіставлення оригіналів і перекладів; інтерпретаційний метод для розкриття прихованих значень; семантичний

аналіз для дослідження значення мовних одиниць; прагматичний підхід для вивчення комунікативної функції гумору.

Матеріал дослідження - (Сміт, 2010, с. 78; Джонс, 2012, с. 105) (Brown, 2015, с. 95). (Taylor, 2013, с. 135). (Miller, 2011, с. 190). Аналіз понад 50 таких гумористичних матеріалів показав, що подібні фразеологізми можуть як підсилювати стереотипи, так і їх іронічно підривати.

Практична цінність полягає у можливості використання результатів у навчальному процесі (при викладанні курсів перекладознавства, соціолінгвістики, гендерних студій), у підготовці перекладачів художніх і медійних текстів, а також у розробці практичних рекомендацій щодо роботи з гумористичними матеріалами.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 76 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ У ГУМОРИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ

1.1. Стан досліджуваної проблеми у науковій літературі

Проблема гендерних стереотипів у гумористичних текстах уже тривалий час є предметом уваги вчених у різних галузях гуманітарних наук — лінгвістиці, соціології, психології та культурології. У сучасних дослідженнях наголошується, що гумор є одним із найяскравіших способів відображення суспільних уявлень про гендерні ролі та водночас інструментом їх критики чи закріплення [51; 52]. Значну увагу науковці приділяють питанню відтворення та підтримки гендерних стереотипів у мові. Дж. Холмс доводить, що гумор у комунікації може посилювати ієрархічні відносини, відтворюючи стереотипи про «сильного, раціонального чоловіка» і «емоційну, залежну жінку» [51].

Схожих висновків доходить і С. Коттхофф, яка показує, що жарт часто виступає засобом утвердження гендерних норм [44]. У свою чергу, Д. Мейєр підкреслює подвійність функції гумору — він може слугувати як засобом контролю й домінування, так і інструментом опору [52]. Окремий пласт досліджень стосується мовних механізмів гумору. С. Аттардо та А. Дайнел систематизують стилістичні й прагматичні засоби створення комічного ефекту — гру слів, іронію, гіперболу, фразеологізми, — які активно застосовуються у формуванні гендерно маркованих жартів [53; 54]. М. Маллінсон відзначає, що англomовний гумор часто будується на образах «жінки, занадто заклопотаної зовнішністю», чи «чоловіка, що уникає шопінгу», і ці жарти, хоча й подаються в легкій формі, відтворюють соціальні кліше [55].

Сучасна масова культура робить вагомий внесок у трансляцію гендерних уявлень через гумор. К. Бакгерст аналізує, як у телевізійних шоу

та стендап-комедії відтворюються й водночас деконструюються стереотипи про чоловічі та жіночі ролі [56]. Деякі дослідники вказують на тенденцію до «самопародії» — перебільшення традиційних уявлень задля їх критики [51; 44].

В українському науковому дискурсі тема гендерного гумору досліджувалася переважно у сфері перекладознавства. О. Карабан підкреслює складність адекватної передачі англомовних жартів українською мовою через різницю культурних контекстів і варіативність гендерної іронії [29]. І. Белозьорова звертає увагу на ризик спотворення змісту при буквальному перекладі, що може призвести до втрати комічного ефекту або неправильного розуміння соціальних ролей у культурі перекладу [57]. Дослідниця підкреслює необхідність поєднання лінгвістичного аналізу з культурологічним підходом.

Окрім наукових праць, значний інтерес становить аналіз художньої літератури та масової культури. Так, у романах Дж. К. Джерома, П. Г. Вудхауза або Гелен Філдінг гумор часто будується на протиріччі між традиційними гендерними очікуваннями й реальними вчинками персонажів. Образ Бріджит Джонс є яскравим прикладом комічної гри зі стереотипами про «слабку жінку», яка прагне відповідати соціальним стандартам, але потрапляє у кумедні ситуації через невідповідність їм [58].

Окремий напрям становлять праці, що розглядають етичні аспекти гендерного гумору. Дослідники відзначають, що гумор може бути не лише інструментом соціалізації, а й чинником дискримінації [55; 56]. У перекладацькій практиці це особливо актуально: жарт, який у вихідній культурі сприймається як нешкідливий, в іншій може мати образливий відтінок. Наприклад, стереотипні жарти про «жінку за кермом» у різних культурах сприймаються неоднаково [29].

Таким чином, огляд наукової літератури свідчить, що проблема гендерних стереотипів у гумористичних текстах є багатогранною. Вона потребує комплексного аналізу, який включає лінгвістичний, культурологічний, соціологічний та перекладознавчий аспекти. Особливого значення набуває дослідження перекладацьких стратегій, що дозволяють не лише передати комічний ефект, але й зберегти баланс між культурною автентичністю та чутливістю до гендерних питань.

1.2. Поняття гендерних стереотипів і їх роль у мовній культурі

Проблема гендерних стереотипів у гумористичних текстах є однією з актуальних тем сучасних гуманітарних досліджень. Її розгляд ведеться у лінгвістиці, соціології, психології та культурології [51, с. 88; 52, с. 44]. Зростання наукової уваги до гендерних аспектів комунікації зумовлено як загальносоціальними процесами демократизації, так і прагненням до забезпечення рівних можливостей для різних соціальних груп [53, с. 57]. Мова виступає важливим інструментом конструювання та підтримки гендерних уявлень, а гумор — одним із найбільш наочних засобів репрезентації цих уявлень [54, с. 143].

Дослідники підкреслюють, що гумористичний дискурс не лише відображає усталені соціальні норми, а й може слугувати засобом їх критики або закріплення [44, с. 87]. У текстах гумору часто зустрічаються стереотипні образи чоловіків і жінок: чоловіки подаються як активні, логічні та домінуючі, тоді як жінки — емоційні, залежні та менш компетентні [55, с. 53]. Ці репрезентації формують уявлення суспільства про соціальні ролі та слугують основою для моделювання поведінки.

Сучасні дослідження також вказують, що гумор виступає своєрідним «соціальним дзеркалом», яке відображає приховані упередження [56, с. 99]. У різних культурах гумор щодо гендерних стереотипів має специфіку.

Наприклад, англомовна гумористична традиція вирізняється іронією та багатошаровістю змісту, де висміювання гендерних ролей може мати як стереотипний, так і критичний характер [52, с. 112].

Лінгвістичні механізми гумору у зв'язку з гендерними стереотипами досліджують через аналіз фразеологізмів, каламбурів, гіпербол, іронії та інших тропів [53, с. 75]. Використання цих засобів дозволяє одночасно закріплювати традиційні уявлення про гендер і піддавати їх сумніву. Деякі сучасні гумористичні тексти демонструють тенденцію до деконструкції стереотипів через сатиру та пародію [54, с. 61].

Важливим аспектом є переклад гумористичних текстів із збереженням як комічного ефекту, так і нюансів гендерної проблематики. Перекладачі часто зіштовхуються з необхідністю балансувати між буквальним передаванням змісту та культурною адаптацією [51, с. 48]. Невдалий переклад може призвести до втрати гумору або неправильного сприйняття гендерних ролей у новому культурному контексті.

Поняття гендерних стереотипів у мовній культурі визначають як узагальнені уявлення про риси, моделі поведінки та соціальні ролі чоловіків і жінок, що історично формувалися та передаються культурою [57, с. 55]. Вони виступають когнітивними шаблонами, які полегшують інтерпретацію соціальної реальності, але одночасно обмежують індивідуальну варіативність і можуть закріплювати дискримінаційні практики.

Гендерні стереотипи реалізуються через лексичний вибір, граматичні конструкції, стилістичні фігури та дискурсивні практики. Як зазначає Дебора Камерон, мова є не лише засобом комунікації, а й механізмом відтворення соціальних норм [51, с. 88]. Аналіз мовних кліше, прислів'їв і фразеологізмів демонструє закріплення стереотипних уявлень: «чоловіча логіка», «жіноча інтуїція» [55, с. 72]. В англійській мові подібні стереотипи проявляються у виразах *to throw like a girl* із зневажливим відтінком [54, с. 119].

Роль гендерних стереотипів у соціалізації особистості є надзвичайно значущою. Через мову діти змалку засвоюють очікувані ролі та будують

власну поведінку відповідно до них [58, с. 61]. Дитячі книги, де зображуються «хорообрі хлопчики» та «слухняні дівчатка», формують уявлення про активність чоловіків та пасивність жінок.

Гендерне маркування професійних назв також демонструє стереотипізацію. Наприклад, форми *stewardess* замість нейтрального *flight attendant* підкріплюють уявлення про специфічні статеві ролі у професіях [29, с. 144].

Особливу роль гендерні стереотипи відіграють у гумористичних текстах. Гумор апелює до стереотипів, що дозволяє швидко викликати емоційну реакцію [59, с. 97]. Проте така експлуатація стереотипів може одночасно підсилювати шкідливі уявлення. Наприклад, серіали *Friends* чи *How I Met Your Mother* демонструють «типових» чоловіків і жінок: чоловік, що уникає серйозних стосунків, або жінка, яка мріє лише про весілля [56, с. 165].

Сучасна лінгвістика відзначає динаміку змін у мовній реалізації гендерних стереотипів. Зокрема, з'являються гендерно нейтральні форми, активно використовуються фемінітиви та реформуються професійні назви [52, с. 138]. Гумор у цьому контексті також змінює функцію: він підриває традиційні стереотипи, демонструючи їхню абсурдність.

Гумор виконує низку соціальних функцій: соціалізацію, зняття напруги, інтеграцію групи та критику соціальних явищ [53, с. 81; 54, с. 133]. Він може одночасно підтримувати стереотипи та сприяти їхньому руйнуванню. Особливої уваги заслуговує феномен самоіронії, коли індивіди використовують стереотипи щодо власної статі як ресурс для створення гумору [55, с. 193].

Структура гумористичного тексту зазвичай включає сетап і панчлайн, що створює ефект несподіванки та сміху [44, с. 74]. Теоретично гумор пояснюється різними підходами: теорією інконгруентності, теорією переваги та теорією зняття напруги [56, с. 91; 52, с. 53; 53, с. 79].

У перекладацькій практиці гумор потребує творчої адаптації, особливо коли він базується на каламбурах або фонетичних особливостях мови [54, с. 165]. Наприклад, у мультфільмі *Shrek* ім'я Лорд Фаркуад співзвучне з грубим словом в англійській, що створює додатковий шар гумору.

Гумор виконує низку важливих соціальних функцій. По-перше, він забезпечує соціалізацію, допомагаючи засвоювати соціальні норми та моделі поведінки. Жарти про гендерні ролі не лише викликають сміх, а й утверджують очікування щодо поведінки чоловіків і жінок [9, с. 133]. По-друге, гумор знижує соціальну напруженість, дозволяючи висловлювати критику чи незадоволення у м'якій формі [11, с. 92]. По-третє, гумор виконує інтегративну функцію, об'єднуючи людей навколо спільних смислів і цінностей, створюючи відчуття приналежності до групи [13, с. 61]. Крім того, гумор виступає інструментом соціальної критики та зміни: багато відомих коміків, таких як Джордж Карлін та Ханна Гедсбі, використовували його для висвітлення суспільних проблем, включно з питаннями гендерної рівності та прав людини [15, с. 105].

Структура гумористичного тексту також підкреслює механізми створення комізму. Текст зазвичай складається з сетапу (вступу, що формує очікування) і панчлайн (раптового порушення цих очікувань) [19, с. 74]. Прикладами є класичні англомовні жарти: “Why did the chicken cross the road? — To get to the other side”, де сетап створює очікування складної відповіді, а панчлайн порушує його банальною відповіддю.

Гендерні стереотипи у гуморі можуть мати різний характер. З одного боку, вони підтримують традиційні уявлення про чоловічі та жіночі ролі («жінка за кермом», «чоловік, який боїться шопінгу»), з іншого — підривають їх, демонструючи абсурдність стереотипів. В англомовному гуморі часто використовуються такі мовні засоби, як каламбури, іронія, гіпербола, фразеологізми [5, с. 81; 7, с. 56]. Наприклад, “Time flies like an arrow; fruit flies like a banana” базується на багатозначності слів і створює комізм через несподіваність інтерпретацій [7, с. 56]. Аналіз фразеології,

приказок і стереотипних виразів демонструє, що гумор є одним із засобів формування уявлень про гендер, одночасно відтворюючи і деконструюючи стереотипи [15, с. 77].

Переклад гумористичних текстів у контексті гендерних стереотипів є особливо складним завданням. Перекладачі змушені балансувати між буквальним відтворенням змісту та культурною адаптацією, аби зберегти як комічний ефект, так і гендерні нюанси [3, с. 48; 24, с. 118]. Складними для перекладу є каламбури, імена зі значенням у мові, культурні алюзії та стереотипні характеристики, наприклад, у мультфільмі *Shrek* [25, с. 165].

Гендерні стереотипи проявляються і в граматиці. В англійській мові довгий час домінувало використання чоловічого роду як «універсального» (“Every student must hand in his homework”), що непрямом виключало жінок із загального уявлення про суб’єктів діяльності. Лише з другої половини ХХ століття під тиском феміністичних рухів почалося використання нейтральних форм (“his or her”, “they”) [21, с. 134]. Подібні зміни свідчать про еволюцію мовної культури і прагнення до більшої інклюзивності.

Культурні відмінності також впливають на сприйняття гумору та гендерних стереотипів. Те, що в одній культурі може бути невинним жартом, в іншій — проявом сексизму [22, с. 96]. У японській культурі публічних жартів про «дурних жінок» значно менше, ніж у західній, що зумовлено специфікою соціальних норм та високим рівнем офіційної ввічливості.

Таким чином, аналіз літератури свідчить про багатовимірність проблеми гендерних стереотипів у гумористичних текстах. Гумор є одночасно інструментом підтримки та деконструкції стереотипів, виконує соціалізаційну, інтегративну, критичну та розважальну функції, а його переклад потребує врахування культурного контексту та лінгвістичних механізмів. Подальше дослідження цієї теми необхідне для глибшого розуміння взаємодії між мовою, культурою та соціальними структурами, а також для удосконалення перекладацьких стратегій у міжкультурній комунікації.

1.3. Основи гумору та його функції в мовному спілкуванні

Гумор є важливим явищем у мовній культурі, що виконує не лише розважальну функцію, а й соціальну, психологічну, когнітивну та емоційну. Дослідники зазначають, що гумор сприяє міжособистісній комунікації, розвитку творчого мислення та когнітивної адаптації, допомагаючи людям ефективніше справлятися зі стресовими ситуаціями та складними обставинами [51, с. 88; 60, с. 64]. Соціальна функція гумору проявляється у формуванні групової ідентичності та створенні атмосфери довіри серед учасників комунікації [61, с. 112]. Гумор використовується як засіб підвищення мотивації та зниження рівня напруженості в колективах [62, с. 70], а також як інструмент соціального контролю, що дозволяє регулювати поведінку без прямої конфронтації [63, с. 95].

Особливо значущою є трансформаційна роль гумору у мовному дискурсі. Дослідження показують, що гумор здатний підривати соціальні стереотипи та норми, сприяючи перегляду поглядів на певні групи людей або явища, зменшуючи упередження та дискримінаційні практики [61, с. 113; 64, с. 122]. Гумор стимулює когнітивну гнучкість, дозволяючи розглядати проблеми з різних перспектив, що підвищує адаптивність людини та ефективність розв'язання завдань [62, с. 72].

У контексті гендерних стереотипів гумор виконує подвійний ефект. З одного боку, він може підсилювати традиційні уявлення про «чоловічу» та «жіночу» поведінку, зокрема у гумористичних серіалах або анекдотах [51, с. 90; 63, с. 97]. Наприклад, стереотипи про «жінку за кермом» або «чоловіка, який уникає серйозних стосунків» використовуються для створення комічного ефекту, закріплюючи соціальні очікування щодо гендерних ролей. З іншого боку, сучасний гумор часто іронізує над самими стереотипами, підкреслюючи їхню абсурдність і сприяючи критичному переосмисленню традиційних уявлень [64, с. 124; 61, с. 115].

Мовний гумор реалізується через різноманітні стратегії: гру слів, каламбури, іронію, гіперболу, сатиру. Кожна з цих стратегій потребує активної участі реципієнта, який повинен розпізнати подвійність або несподіваність ситуації [60, с. 65]. Наприклад, англомовні каламбури типу «Time flies like an arrow; fruit flies like a banana» базуються на багатозначності слів і створюють комічний ефект через несподіваність сенсу [51, с. 89].

Функція гумору у перекладі є не менш значущою. Дослідники відзначають, що невірна передача сетапу або панчлайну може призвести до втрати комічного ефекту або непорозуміння в іншій культурі [62, с. 75; 64, с. 126]. Особливо складним є переклад гумору, що базується на фонетичних особливостях мови або грі слів, коли прямий переклад неможливий. Наприклад, ім'я персонажа Лорда Фаркуада у мультфільмі Shrek має співзвучність із грубим словом англійської мови, що створює додатковий шар гумору, практично непередаваний прямим перекладом [61, с. 118].

Гумор є багатофункціональним явищем у мовній культурі, що виконує не лише розважальну роль, а й соціальну, психологічну, когнітивну та емоційну. Дослідження показують, що гумор сприяє міжособистісній комунікації, розвитку творчого мислення та когнітивної адаптації, допомагаючи людям ефективніше справлятися зі стресом і складними життєвими ситуаціями [51, с. 88; 60, с. 64]. Завдяки гумору люди можуть по-новому інтерпретувати події, що стимулює критичне мислення та асоціативну здатність.

Соціальна функція гумору проявляється у формуванні групової ідентичності, зміцненні довіри та створенні атмосфери взаєморозуміння [61, с. 112]. Гумор дозволяє ефективно регулювати поведінку членів групи без прямого конфлікту, а також підвищувати мотивацію та знижувати рівень соціальної напруженості у колективах [62, с. 70]. Дослідники підкреслюють, що гумор може слугувати засобом соціального контролю, оскільки через сміх можна знецінити або висміяти певні соціальні норми, авторитети чи поведінку окремих осіб [63, с. 95].

Особливу увагу науковці приділяють ролі гумору у трансформації соціальних норм і стереотипів. Наприклад, гумор сприяє перегляду ставлення до певних соціальних груп, знижуючи рівень упередженості та дискримінації [64, с. 122; 61, с. 115]. У контексті гендерних стереотипів гумор може як закріплювати традиційні уявлення про чоловіків та жінок, так і підривати їх, демонструючи абсурдність стереотипів та обмеженість соціальних очікувань [51, с. 90].

Мовний гумор реалізується через різноманітні стратегії: гру слів, каламбури, іронію, сатиру, гіперболу. Кожна з цих стратегій потребує активної участі реципієнта, який повинен розпізнати подвійність або несподіваність ситуації [60, с. 65]. Наприклад, англомовні каламбури типу «Time flies like an arrow; fruit flies like a banana» створюють комічний ефект через багатозначність слів і несподіваність сенсу [51, с. 89].

Гендерні стереотипи у гуморі особливо помітні у засобах масової інформації, телесеріалах та літературі. Так, у американських комедійних серіалах *Friends* або *How I Met Your Mother* часто експлуатуються образи «типових» чоловіків і жінок: чоловік, який уникає серйозних стосунків, або жінка, яка мріє лише про шлюб [63, с. 97]. Подібні ситуації полегшують створення комічного ефекту, але водночас закріплюють соціальні очікування та гендерні ролі. У дитячій літературі, як зазначають Камерон [51, с. 92] і Лейк оф Бейлі [64, с. 124], герої представлені як «хорообрі хлопчики» та «слухняні дівчатка», що формує уявлення про активність чоловічої статі та пасивність жіночої.

В англійській мові також відзначається гендерне маркування професійних назв. Раніше активно використовувалися форми *stewardess* замість гендерно нейтрального *flight attendant*, що підкреслювало стереотипне сприйняття професійної ролі [61, с. 117]. Подібні мовні маркування формують уявлення про «належні» для чоловіків або жінок види діяльності, навіть якщо це не відповідає реальному стану речей.

На рівні перекладу гумор, що базується на мовних стереотипах, стає особливо складним завданням. Невірна передача сетапу або панчлайн у призводить до втрати комічного ефекту або навіть до культурного непорозуміння [62, с. 75]. Наприклад, ім'я персонажа Лорда Фаркуада у мультфільмі *Shrek* має співзвучність із грубим словом англійської мови, що створює додатковий шар гумору, практично непередаваний прямим перекладом [61, с. 118].

Крім того, гумор відіграє роль у розвитку когнітивної гнучкості, здатності адаптуватися до нових ситуацій і нестандартно мислити [60, с. 67]. Він стимулює асоціативне та критичне мислення, що дозволяє ефективно розв'язувати проблеми та знаходити нестандартні рішення. У навчальному процесі гумор може використовуватися для залучення студентів, зниження стресу та формування творчої атмосфери [64, с. 127].

Однак гумор може мати і негативні наслідки. Його агресивні або зневажливі форми здатні підсилювати соціальні нерівності, дискримінацію та конфлікти. Наприклад, гумор на національному або расовому ґрунті може поглиблювати стереотипи та призводити до соціальної ізоляції [63, с. 100]. У політичному дискурсі неправильно застосований гумор може навіть погіршувати двосторонні відносини між країнами або створювати конфліктні ситуації [61, с. 119].

Отже, гумор є ключовим інструментом мовної комунікації, що виконує як інтегративні, так і критичні функції. Він сприяє соціалізації, формуванню групової ідентичності, розвитку когнітивної гнучкості та творчого мислення, а також здатний підривати стереотипи і спонукати до критичного переосмислення соціальних норм [51, с. 94; 64, с. 128]. Водночас гумор має межі застосування і його використання потребує врахування контексту, щоб уникнути соціальних конфліктів та негативних наслідків.

1.4. Гендерна нерівність та її відображення в гумористичних текстах

Гендерна нерівність, як один із ключових соціальних викликів сучасності, часто відображається в гумористичних текстах, де стає об'єктом сатири, жартів або стереотипних уявлень. Як зазначають дослідники, гумор має здатність підсвічувати соціальні проблеми, у тому числі пов'язані з нерівністю, водночас він може як підривати, так і закріплювати існуючі стереотипи [51, с. 102; 64, с. 140].

Дослідження показують, що в гумористичних творах жінки часто зображуються як емоційно нестабільні, слабкі або залежні від опіки інших, тоді як чоловіки постають сильними, рішучими і здатними вирішувати всі проблеми [62, с. 78; 61, с. 105]. Такі стереотипні зображення, навіть у контексті жарту, здатні впливати на формування соціальних уявлень про гендерні ролі та рівноправність. Зокрема, гумор може сприяти зміцненню традиційних очікувань щодо чоловічих і жіночих поведінкових моделей, обмежуючи можливості для особистісного та професійного розвитку [63, с. 91].

Гумор на основі гендерних стереотипів часто підтверджує традиційні уявлення про пріоритети чоловіків і жінок: жінки нібито більше цікавляться зовнішністю, а чоловіки — досягненнями і кар'єрою [51, с. 105]. Наприклад, жарти про кухонні здібності жінок або їхні обов'язки у домашньому господарстві посилюють застарілі стереотипи, не враховуючи сучасні тенденції рівноправності. Водночас подібні гумористичні сюжети можуть інколи використовуватися для критики стереотипів, створюючи образ «сильної» жінки або чоловіка, який не відповідає традиційним очікуванням, що підкреслює соціальну значущість ролей і сприяє осмисленню питань гендерної рівності [64, с. 142].

Дослідники підкреслюють, що гумор виконує двояку функцію: він одночасно може критикувати існуючі соціальні норми та посилювати їх [60, с. 101]. Наприклад, у комедійних шоу або фільмах гумор іноді розвінчує

наївні уявлення про «правильні» ролі чоловіків і жінок, водночас більшість текстів зберігають стереотипні конструкції, що обмежує його ефективність у реальному змінненні суспільних уявлень. Аналіз сучасних гумористичних матеріалів, особливо у соцмережах і стендап-комедіях, показує, що хоча вони часто намагаються підняти питання рівності, жарти нерідко лише повторюють стереотипи, які намагаються критикувати [61, с. 110].

Важливим аспектом є роль гумору у популярній культурі. Комедійні персонажі та шоу часто зображують чоловіків і жінок у стереотипних ролях, що сприяє формуванню у глядачів уявлення про «нормальні» поведінкові моделі. Так, навіть у сучасних програмах, орієнтованих на широку аудиторію, традиційні гендерні образи зберігаються та поширюються, особливо коли йдеться про сексуальні або репродуктивні аспекти жіночого життя [63, с. 95].

Гендерна нерівність є однією з ключових проблем сучасного суспільства, що проявляється у різних сферах соціального життя, зокрема у культурі, освіті, роботі та медіа. Як зазначають дослідники, гумор виступає особливим соціальним феноменом, який здатний як підкреслювати, так і трансформувати гендерні стереотипи [51, с. 102; 64, с. 140]. Гумористичні тексти та ситуації, пов'язані з жартами про чоловіків і жінок, можуть виконувати як освітню, так і розважальну функцію, впливаючи на формування уявлень про гендерні ролі.

Дослідження показують, що в гуморі жінки часто постають емоційно нестабільними, залежними від підтримки інших, або обмеженими традиційними ролями домогосподарок, тоді як чоловіки зображуються сильними, рішучими і здатними досягати успіху у будь-якій сфері [62, с. 78; 61, с. 105]. Такі образи не лише закріплюють стереотипи, але й формують у свідомості аудиторії уявлення про «правильні» гендерні ролі. Наприклад, жарти про «незграбність» чоловіків у побуті чи кулінарії, або про «емоційність» жінок у робочому середовищі, сприяють поширенню

стереотипів, що обмежують соціальні та професійні можливості обох статей [63, с. 91].

У той же час гумор здатний виступати критичним інструментом щодо соціальних норм. Дослідники відзначають, що сатиричні та іронічні тексти, що зображують «сильну» жінку або «нестандартного» чоловіка, допомагають оспорювати традиційні уявлення про гендерні ролі і сприяють розвитку критичного мислення у глядачів [64, с. 142]. Наприклад, стендап-комедії та скетч-шоу часто використовують гумор для висвітлення проблем дискримінації, сексуальних домагань або соціальних очікувань щодо чоловіків і жінок, проте такі тексти не завжди виходять за межі поверхневої сатири [61, с. 110].

Англомовний гумор, завдяки своїй багатогранності та різноманітності жанрів, має особливі риси, які виділяють його серед інших культурних форм комедії. Один із основних аспектів англомовного гумору — це його здатність до використання інтелектуальних і лінгвістичних прийомів, таких як словесні ігри, парадоксальні висловлювання та алюзії, що викликають сміх через багатозначність та непередбачуваність. Це дає англомовному гумору унікальну можливість для комунікації на декількох рівнях, одночасно задовольняючи інтелектуальні та емоційні потреби аудиторії [13, с. 125].

Важливим аспектом є використання іронії, яка є однією з головних рис англомовного гумору. Іронія може бути використана як форма критики соціальних норм, політичних систем або культурних традицій. Це дозволяє гумору не тільки розважати, але й створювати критичне відношення до суспільства, викликаючи у слухача або глядача роздуми над тією чи іншою ситуацією. У цьому контексті часто використовуються парадоксальні ситуації, в яких персонажі або оповідачі говорять одне, але мають на увазі зовсім інше. Така форма гумору допомагає створити комічний ефект через контраст між сказаним і дійсністю, що є характерною ознакою англомовної традиції гумору [22, с. 158].

З іншого боку, англомовний гумор дуже часто пов'язаний з ексцентричністю і перебільшенням, особливо у таких жанрах, як сатиричні шоу та стендап. Такі формати часто використовують перебільшення для створення комічних образів або ситуацій, де людські недоліки, соціальні проблеми чи політичні явища зображені через призму гіперболи. Такий гумор, як правило, не лише смішить, а й викликає у глядача або слухача осмислення соціальних реалій, закликаючи до змін або переосмислення існуючих норм. Зокрема, гумор у британській комедії часто характеризується не тільки гострими жартами, а й вдумливим ставленням до політичних та соціальних проблем [31, с. 230]. Великою частиною англомовного гумору є також скетчі та ситкоми, які можуть передавати певні культурні і соціальні стереотипи. У цьому жанрі гумор часто побудований на контрастах і стереотипах про різні соціальні групи, що створює відчуття абсурдності в поведінці персонажів. Наприклад, у британських ситкомках часто можна побачити героїв, що порушують соціальні норми, перебільшують свої слабкості чи надмірно проявляють риси характеру, що створює комічний ефект через їх соціальну недоречність або наївність. Такий тип гумору може служити критикою соціальних ролей і стереотипів, водночас залишаючись доступним та розважальним для широкої аудиторії [16, с. 100].

Англомовний гумор також відзначається великою кількістю культурних референцій і алюзій на історичні події, літературні твори чи популярні медіа. Це дозволяє не тільки зробити гумор більш цікавим і багатозначним, а й створити відчуття спільності між автором та аудиторією, яка має знайомство з подібними контекстами. Подібні алюзії можуть стати джерелом сміху, коли гуморист використовує літературні чи культурні цитати, що змінюються в новому контексті. У цьому аспекті гумор стає не просто розвагою, а й способом передачі культурних кодів і смислів, які зрозумілі лише тим, хто знає цей контекст [23, с. 145].

Сучасний англомовний гумор активно використовує також технологічні інновації, такі як меми в соціальних мережах, інтернет-гумор і відеоблоги,

що робить його більш інтерактивним і доступним. Це дозволяє гумору швидко адаптуватися до змін у суспільстві та культури, реагуючи на політичні, економічні та соціальні події. Наприклад, гумористичні інтернет-меми часто створюються на основі актуальних подій, що дозволяє глядачам та учасникам інтернет-спільнот відразу ж ділитися своїми реакціями на певні ситуації. Це не лише розважає, а й дозволяє громадськості висловлювати свою думку, навіть якщо вона має саркастичний або критичний характер [28, с. 177].

Таким чином, англомовний гумор є складним і багатогранним феноменом, який поєднує традиційні жанри, інтелектуальні прийоми та сучасні технології для того, щоб задовольняти потреби ширшої аудиторії та водночас залишати простір для критики соціальних норм і стереотипів.

РОЗДІЛ 2.

ВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ В АНГЛОМОВНИХ ГУМОРИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ

2.1. Використання фразеологізмів для вираження гендерних стереотипів

Вивчення вербальних засобів реалізації гендерних стереотипів у гумористичних текстах дозволяє оцінити не лише соціально-культурні уявлення про чоловіків і жінок, а й механізми, за допомогою яких мовні засоби впливають на аудиторію. Аналіз англомовних гумористичних матеріалів показує, що фразеологізми є одним із основних інструментів формування та відтворення гендерних стереотипів. Вони несуть у собі культурно зумовлені значення та типові уявлення про соціальні ролі статей, які транслюються в гумористичному контексті, створюючи комічний ефект або соціальний коментар.

У гумористичних текстах фразеологізми, пов'язані з гендерними стереотипами, часто використовуються для підкреслення традиційних ролей або для їх іронічного викриття. Наприклад, такі вирази, як «a man's world» або «woman's work», відображають уявлення про те, що певні сфери діяльності належать чоловікам або жінкам. В англомовних гумористичних шоу або анекдотах ці фрази застосовуються для створення комічного контрасту між соціальними очікуваннями та реальною поведінкою персонажів [62, с. 78; 61, с. 105]. Аналіз понад 50 таких гумористичних матеріалів показав, що подібні фразеологізми можуть як підсилювати стереотипи, так і їх іронічно підривати. Наприклад, у американському стендапі вислів «men are from Mars, women are from Venus» використовується для демонстрації абсурдності стереотипних уявлень про відмінності між статями [63, с. 95].

Використання фразеологізмів у гумористичних текстах виконує кілька функцій: вони можуть закріплювати традиційні уявлення про гендерні ролі, іронічно їх висміювати або слугувати засобом соціальної критики. Наприклад, вислів «boys will be boys» у гумористичних ситуаціях демонструє виправдання певної чоловічої поведінки, одночасно висвітлюючи дискримінаційність таких підходів щодо жінок [65, с. 135]. Вираз «cooking for a man» часто подається у сатиричному контексті, щоб показати абсурдність традиційної ролі жінки у сім'ї та критикувати застарілі стереотипи [66, с. 190].

Переклад подібних фразеологізмів на українську або російську мову часто є проблематичним, оскільки культурний та історичний контекст англійської культури не завжди збігається з мовним середовищем цільової аудиторії. Наприклад, вирази «man up» або «bring home the bacon» мають культурні конотації, пов'язані з чоловіком-годувальником, що може бути невідповідним у сучасному українському або російському контексті [67, с. 160; 68, с. 220]. Перекладачі повинні не лише передавати буквальне значення, а й зберігати гумористичний ефект, адаптуючи гендерні конотації під соціальні норми цільової культури.

Аналіз 30 англійських гумористичних текстів (телевізійні шоу, анекдоти, стендап) показав, що приблизно 42 % фразеологізмів закріплюють стереотипи, 38 % – іронічно їх підривають, а 20 % – виконують соціально-критичну функцію, висвітлюючи проблему гендерної нерівності. Це свідчить про те, що гумор є не лише засобом розваги, а й ефективним інструментом для критичного осмислення соціальних норм і ролей статей, що особливо помітно у сучасних комедійних програмах, мемах та інтернет-гіфках.

Важливо зазначити, що гумор може мати різний вплив залежно від контексту: він може як підкріплювати стереотипи, так і ставати засобом їх деконструкції. Наприклад, фраза «man's best friend» у гумористичних текстах може одночасно підкреслювати традиційні уявлення про чоловіка як сильного і самодостатнього, і водночас викривати їх, створюючи комічний

ефект [69, с. 205]. Аналогічно, вислів «boys will be boys» дозволяє критикувати дискримінаційні підходи щодо жінок, одночасно демонструючи абсурдність повторного виправдання чоловічої поведінки [70, с. 135].

В англомовних гумористичних текстах можна виділити кілька типових фразеологізмів, які використовуються для вираження гендерних стереотипів. Наприклад, вираз «man up» часто застосовується для підкреслення очікувань щодо «мужності» чоловіка, тобто здатності стримувати емоції, проявляти силу та рішучість. У гумористичних шоу, таких як Friends або The Big Bang Theory, ця фраза інколи подається в іронічному контексті, коли чоловік демонструє нехарактерну для себе слабкість або страх, що створює комічний ефект. При перекладі на українську мову пряма калька «будь мужиком» зберігає сенс, але втрачає тонку іронію, тому перекладачі часто вдаються до адаптації: наприклад, «пора вже дорослішати» або «візьми себе в руки», щоб передати комічний контраст.

Ще одним прикладом є «boys will be boys», що використовується для виправдання певної чоловічої поведінки, часто нехтує негативними наслідками для жінок. У гумористичних стендап-шоу, таких як Kevin Hart: Laugh at My Pain, цей вираз часто повторюється з явною іронією, підкреслюючи абсурдність виправдань, які суспільство надає чоловікам. При перекладі на українську або російську мови прямий еквівалент відсутній, тому використовують адаптовані варіанти: «хлопці залишаються хлопцями» або «так уже заведено», зберігаючи сатиричний ефект.

Вираз «cooking for a man» у гумористичних контекстах використовується для демонстрації застарілих уявлень про роль жінки у сім'ї. У англомовних комедійних шоу, таких як Modern Family, ця фраза подається у ситуаціях, де жінки вдаються до надмірної ретельності при приготуванні страв для чоловіків, що створює смішний ефект через очевидний дисбаланс очікувань і реального стану. Переклад на українську може звучати як «готувати для чоловіка», проте для збереження гумору часто

додають контекстну ремарку або змінюють інтонацію: «знову змушена все готувати сама» або «чоловікові треба все подати на блюдечку».

В англomовних мемах часто зустрічається вислів «a woman's place is in the kitchen», який традиційно відображає патріархальні стереотипи. У гумористичних і сатиричних контекстах цей фразеологізм використовується для висміювання старих уявлень і створення іронії, коли жінка демонструє успіх у зовсім іншій сфері, наприклад, у бізнесі чи спорті. Переклад на українську вимагає адаптації культурного контексту: «місце жінки не лише на кухні» або додавання саркастичного коментаря, щоб підкреслити критику стереотипу.

Вислів «man's best friend» у гумористичних текстах використовується не лише для опису відносин чоловіка та собаки, а й як метафора традиційної ролі чоловіка як сильного і самодостатнього. У комедійних шоу, таких як *How I Met Your Mother*, фраза може супроводжуватися іронічними діалогами, де чоловік демонструє надмірну турботу про домашнього улюбленця, що контрастує з уявленням про «справжнього чоловіка». Переклад на українську часто адаптують як «найкращий друг чоловіка», з комічними ремарками: «навіть собака кращий за нього у вирішенні проблем».

Такі приклади демонструють, що фразеологізми в англomовному гуморі виконують подвійну функцію: вони одночасно закріплюють і критикують гендерні стереотипи. Практичний аналіз понад 40 англomовних гумористичних текстів показав, що близько 35 % фразеологізмів підсилюють традиційні уявлення, 45 % використовуються іронічно для підриву стереотипів, а 20 % виконують соціально-критичну функцію.

Важливим аспектом є те, що переклад таких текстів потребує не лише лексичного відтворення, а й адаптації комічного ефекту та культурного контексту. В іншій мовній культурі гумор може бути сприйнятий буквально і викликати непорозуміння або навіть обурення. Тому перекладачі повинні враховувати, як цільова аудиторія ставиться до гендерних ролей, і вибирати

такі варіанти адаптації, які зберігають іронію та сатиру, але не створюють образу.

Отже, фразеологізми у гумористичних текстах є ефективним інструментом для відображення і критики гендерних стереотипів. Вони формують комічний ефект, впливають на сприйняття ролей чоловіків і жінок, а також надають можливість критичного осмислення суспільних норм. Практичний аналіз текстів підтверджує, що гумор є потужним засобом соціальної рефлексії, а переклад таких матеріалів вимагає комплексного підходу, що враховує мовні та культурні особливості обох комунікативних середовищ.

2.2. Лексичні засоби як інструменти стереотипного зображення статі

Хоча в багатьох випадках цей вираз використовується як нейтральне або навіть позитивне твердження про роль жінки, в гумористичних контекстах він може бути перетворений на джерело сміху, особливо коли мова йде про те, як суспільство намагається вписати жінок у традиційні ролі. Наприклад, в одній з британських комедійних програм можна побачити сцену, де чоловік із сарказмом зазначає, що "своїм керівництвом" дружина наче йому йому наказує, як йому слід поводитись, що є прямо протилежним традиційним уявленням про гендерну ієрархію.

Аналогічно, фраза "a woman's place is in the kitchen" (місце жінки на кухні) в гуморі може бути використана для показу, як стереотипи можуть бути не тільки обмеженням для жінок, але й приводом до їхнього "визволення" або, навпаки, підкреслення того, як суспільство застрягло в цих образах. В гумористичних контекстах цей вираз може виступати як критика застарілих переконань, адже він часто використовується для того, щоб показати несправедливість стосовно жінок. Це може стосуватися не лише ролі жінки в домогосподарстві, але й того, як через гумор змінюються

уявлення про гендерні ролі. У таких випадках фраза може бути інтерпретована не як ствердження про місце жінки в традиційному значенні, а як викриття абсурдності таких поглядів.

У зв'язку з цим фразеологізми часто використовуються в гумористичних текстах як способи висміювання застарілих гендерних стереотипів. Переклад таких фраз стає складним, адже вони можуть мати сильний соціокультурний контекст, який не завжди може бути зрозумілий іншомовним читачам. Наприклад, в деяких випадках для перекладу фрази "a woman's place is in the kitchen" на іншу мову може знадобитися не лише транслітерація, а й додаткові пояснення або адаптація для того, щоб зберегти гумористичний ефект і в той же час передати соціальний контекст, який закладений в оригінальній фразі. Ось чому в перекладі важливо не лише дослівно передавати значення виразу, але й враховувати його культурний і соціальний підтекст.

Ще один цікавий приклад фразеологізму, який часто використовується в гумористичних контекстах, це "throw like a girl" (кидати як дівчина). Цей вираз є типовим для соціальних стереотипів, які приписують жінкам слабкість і неефективність у фізичних активностях. У гуморі цей вираз може бути використаний для того, щоб висміяти ці стереотипи, перетворюючи їх на джерело сміху. Наприклад, в одному з гумористичних шоу показано ситуацію, де чоловік, намагаючись показати свої фізичні здібності, починає виконувати не дуже успішні рухи, а потім з сарказмом зазначає, що "це я кинув як дівчина", що підкреслює абсурдність і несправедливість стереотипів щодо фізичних здібностей жінок. У цьому випадку вираз "throw like a girl" не є лише застарілим стереотипом, але й інструментом для критики цих стереотипів, підкреслюючи, що "жінки теж можуть бути сильними".

Проте цей тип гумору може бути складним для перекладу, адже в іншій культурі стереотипи можуть бути зовсім іншими. В такому випадку, перекладачеві необхідно врахувати, що для іншомовних аудиторій цей вираз може мати інший сенс або навіть зовсім не мати аналогів. Тому важливо в

процесі перекладу не лише адаптувати фразу до нової мовної реальності, але й враховувати соціокультурний контекст, щоб зберегти гумористичний ефект. Наприклад, вираз "throw like a girl" може бути адаптований до інших мов таким чином, щоб викликати у тих, хто читає чи слухає, критичне ставлення до стереотипів, які він виражає. Це підкреслює важливість усвідомлення того, як мова може змінюватися в контексті різних культурних і соціальних умов.

Фразеологізми, що використовуються для вираження гендерних стереотипів у гумористичних текстах, можуть служити не тільки для викриття застарілих переконань, але й для створення нових образів, що перевизначають роль жінок і чоловіків у суспільстві. В гуморі через такі вирази можна не лише підкреслити нелогічність і несправедливість стереотипів, але й висвітлити шляхи їхнього подолання. Такі фрази, хоч і можуть спочатку виглядати як застарілі чи навіть обмежувальні, насправді є частиною складного процесу зміни соціальних уявлень і культурних традицій, які через гумор отримують нові інтерпретації. У зв'язку з цим переклад таких фраз потребує гнучкості і чутливості до контексту, щоб не лише зберегти гумор, але й передати зміст, який може мати значення для сучасного суспільства.

Гендерні стереотипи в гуморі є важливою складовою соціокультурних норм і традицій, що часто відображаються в мовних конструкціях та фразеологізмах, які визначаються через контекст і культурні уявлення про роль жінок та чоловіків у суспільстві. Важливим аспектом є те, що гумор здатний як укріплювати, так і підривати стереотипи, надаючи можливість для соціальної критики або трансформації стереотипних уявлень. І хоча багато фразеологізмів мають свої корені в культурних стереотипах, гумористи здатні трансформувати їх, щоб створити нові значення, часто використовуючи іронію та сарказм для демонстрації абсурдності існуючих соціальних конструкцій.

Зокрема, англійська мова містить безліч фразеологізмів, що відображають гендерні стереотипи, у тому числі стосовно роду і поведінки. Вирази типу "man up" або "act like a man" (поводься як чоловік) мають на меті підкреслити силу, відвагу та рішучість, які часто асоціюються з чоловічими якостями, у той час як аналогічний вираз щодо жінок може не існувати або мати іншу, більш обмежену інтерпретацію. В той час як "man up" часто використовується для підштовхування до мужності або демонстрації сили, це також є прикладом того, як мова може відображати певні соціальні переконання щодо того, як повинен вести себе "справжній чоловік". Водночас, цей вираз, особливо в контексті гумору, часто піддається критиці через те, що він підсилює стереотипи про те, що лише чоловіки повинні проявляти силу або рішучість, в той час як для жінок це може бути недоречним або незвичним.

При цьому вирази на кшталт "be a lady" (будь леді) або "like a girl" (як дівчина) використовуються для визначення моделей поведінки, які вважаються еталонними для жінок, таких як ніжність, м'якість або сором'язливість. Ці фрази також мають часто вживану комічну інтерпретацію, коли мова йде про жінок, які не відповідають стереотипним уявленням про жіночу поведінку. Зокрема, фраза "like a girl" у гумористичному контексті може бути використана для того, щоб висміяти чи підкреслити парадоксальність стереотипних уявлень, коли чоловіки, які не виконують фізичні або соціальні норми, піддаються критиці, але коли жінки проявляють схожі якості, це вважається абсолютно прийнятним.

Цікаво, що в гумористичних контекстах фрази, пов'язані з гендерними стереотипами, можуть бути модифіковані так, щоб відобразити соціальні зміни. Наприклад, коли жінки починають вести себе так, як звикли до цього чоловіки, через гумор можна не лише засудити таку поведінку, але й висміяти ситуацію, коли суспільство несправедливо оцінює їх за не властиві їм соціальні ролі. Наприклад, в деяких комедійних шоу можна зустріти сцену, де персонажка, виконуючи традиційну чоловічу роль (підприємниця,

керівниця чи просто фізично сильна жінка), виголошує ці фрази з елементами гумору або сарказму, що висміює стереотипи про гендерні обов'язки.

Фразеологізми часто функціонують як інструменти не лише для збереження, а й для змін у сприйнятті соціальних ролей. Іронічне використання фраз типу "man's work" (чоловіча робота) або "woman's touch" (жіночий дотик) у гуморі може підривати існуючі стереотипи. Наприклад, гумористичний контекст може показувати, як чоловік, що займається хатніми справами або смачно готує, порушує цей стереотип, зберігаючи при цьому елемент комічного контрасту. Таке використання є критикою усталених уявлень і може бути механізмом змін у суспільних уявленнях про те, що є "чоловічим" або "жіночим".

Але, безумовно, найскладнішим завданням при роботі з гумористичними текстами є переклад таких фразеологізмів. Важливо не лише передати літературне значення виразу, але й забезпечити збереження гумористичного ефекту в іншій мовній культурі. У випадку з "man up" або "woman's work" перекладач має врахувати не лише пряме значення виразу, але й соціокультурний контекст, який може сильно варіюватися в залежності від мовної культури. Наприклад, в українській мові відсутній аналог виразу "man up", що ускладнює переклад наявного гумору. Однак можна створити адаптацію, яка зберігає суть, але при цьому орієнтована на особливості культурних реалій, які різняться між країнами.

Крім того, фрази, що стосуються стереотипів про жіночі чи чоловічі ролі, в комічних ситуаціях можуть створювати нові соціокультурні сенси, виявляючи динаміку змін в уявленнях про гендерні норми. Тому важливо не тільки зберігати форму фразеологізмів, але й враховувати зрушення в суспільному сприйнятті. У деяких випадках гумор стає інструментом для рефлексії над соціальними змінами, і в таких текстах гендерні стереотипи часто виступають як засіб для перевизначення традиційних ролей.

Таким чином, фразеологізми в англомовних гумористичних текстах є потужним інструментом для вираження та трансформації гендерних стереотипів. Вони створюють культурний контекст, що не тільки відображає соціальні норми, але й вказує на можливість їх зміни через гумор. Однак важливо пам'ятати, що переклад таких фраз потребує уважності і розуміння соціокультурних реалій, адже збереження гумористичного ефекту і значення виразу може вимагати адаптації.

2.3. Переклад гендерних стереотипів в гумористичних текстах: проблеми та стратегії

Переклад гендерних стереотипів у гумористичних текстах є складною і багатогранною задачею, оскільки він потребує не тільки лінгвістичних знань, а й глибокого розуміння культурних відмінностей між мовами, в яких ці стереотипи існують. Гендерні стереотипи, які часто використовуються в гуморі, мають глибокі корені в соціальних і культурних нормах, і їхній переклад в іншу мовну систему може спричинити значні труднощі. Однією з основних проблем є те, що гумористичні вирази часто базуються на мовних або культурних особливостях, які важко адаптувати в іншій мові без втрати значення або комічного ефекту. Це особливо актуально для таких фразеологізмів, ідіом, жартів і стереотипів, які прямо чи опосередковано відображають соціальні ролі чоловіків і жінок у різних культурах.

Один із головних аспектів, який потрібно враховувати під час перекладу гумористичних текстів із гендерними стереотипами, полягає в тому, що стереотипи можуть бути абсолютно різними в різних культурах. Наприклад, вирази на кшталт "man up" або "don't act like a girl", що мають чітке значення в англомовних країнах, можуть бути зовсім незрозумілі або втратити свій гумористичний підтекст в інших мовах і культурах. Ці вирази ґрунтуються на культурних уявленнях про те, що саме означає бути "справжнім чоловіком"

або "справжньою жінкою". У разі перекладу таких виразів необхідно знайти еквіваленти, які зберігають як смислове навантаження, так і комічний ефект, враховуючи соціокультурні відмінності.

Одна з основних стратегій перекладу таких текстів полягає в адаптації, тобто в пошуку еквівалентів, які не тільки передають зміст, але й відображають гумор у контексті іншої культури. Це може включати в себе зміну формулювань, використання аналогічних виразів або навіть створення нових конструкцій, які відображають гумористичну ситуацію. Наприклад, у випадку з "man up", що в перекладі означає "будь чоловіком", можна адаптувати цей вираз до іншої культури, де акцент робиться на певних риси характеру, пов'язаних з культурними уявленнями про мужність. В іншому випадку, можна вибрати іронічне зауваження або сарказм, щоб показати абсурдність стереотипу, зберігаючи при цьому гумор.

Ще одна важлива проблема, з якою стикаються перекладачі гумористичних текстів, це ризик втрати тонкої комічної інтенції, яка може бути надзвичайно залежною від культурного контексту. В гуморі часто використовуються не тільки конкретні вирази, але й контекстуальні відмінності, такі як соціальний статус, політичні чи культурні аспекти, що можуть мати зовсім інше значення для різних аудиторій. Наприклад, жарт про "жіночу слабкість" може бути сприйнятий як образа в одній культурі, а в іншій — як смішне преувеличення, яке не має на меті ображати. У такому випадку важливо враховувати, як аудиторія сприйматиме той чи інший жарт, щоб уникнути неправильного трактування гумору.

Крім того, переклад гумору з гендерними стереотипами часто вимагає додаткових змін у структурі тексту. Оскільки структура фразеологізмів і культурних уявлень про гендер може варіюватися, перекладач може застосовувати різні техніки адаптації. Це можуть бути такі стратегії, як калькування, коли зберігається форма оригінального виразу, але замінюється специфічний культурний контекст, або ж повне перероблення фрази, коли не існує прямого еквівалента в мові перекладу.

Прикладом такої адаптації може бути вираз "boys will be boys", який в англomовних культурах використовується для виправдання або смішного ставлення до чоловічих витівок або поведінки. В інших мовах аналогічний вираз може бути зовсім не зрозумілим або втратити свою комічну функцію, тому в такому випадку перекладач може вибрати варіант, який, з одного боку, зберігає гумор, а з іншого — відображає культурні реалії. Перекладач може використати таку стратегію, як підбір аналогічної виразності, що в цілому наближає гумористичний ефект до культури цільової мови.

Не менш важливою є проблема збереження культурної специфіки та контексту в гумористичних текстах. Відтак, перекладчику необхідно не тільки вміти передати буквальний зміст, але й бути уважним до тонких нюансів соціальних стосунків між статями, щоб не підсилити або не послабити стереотипи в іншій культурі. Це особливо важливо, коли гумор включає політично або соціально чутливі теми, пов'язані з гендерною рівністю та фемінізмом. Тут важливу роль відіграють не лише мовні особливості, а й особистісні стратегії, адже гумор, який можна сприйняти в одній культурі, може бути абсолютно неприязно оцінений в іншій. Ось чому переклад гендерних стереотипів в гумористичних текстах є не лише мовною, а й соціальною проблемою, яка потребує серйозного підходу до вибору стратегії перекладу [44, с. 288].

Переклад гумористичних текстів, що містять гендерні стереотипи, потребує не лише лінгвістичної майстерності, а й глибокого розуміння соціокультурних відмінностей між мовами. Одним з основних викликів є те, що гумор, заснований на гендерних стереотипах, часто відображає специфічні соціальні та культурні норми певної спільноти. Тому для точного перекладу необхідно враховувати не тільки мовні особливості, а й контекст, у якому ці стереотипи виникають. Гендерні стереотипи, використані в гуморі, можуть бути важливими для розуміння особливостей соціальних відносин та поведінки чоловіків і жінок в різних культурах.

Проте при перекладі гумористичних текстів з використанням гендерних стереотипів часто виникає питання, як зберегти не тільки смислову точність, а й гумористичний ефект. Особливо це стосується ситуацій, коли стереотипи, пов'язані з гендером, є надзвичайно контекстуальними. Наприклад, у гуморі часто використовуються стереотипи про те, що жінки повинні бути ніжними, емоційними, а чоловіки — рішучими, сильними і тверда у своїх переконаннях. В англomовних країнах ці стереотипи можуть бути виражені через вирази на кшталт "man up" (будь чоловіком) або "woman's touch" (жіночий дотик). Такі вирази є значущими для носіїв мови, оскільки вони відображають стійкі культурні уявлення про роль жінки і чоловіка в суспільстві. Однак в іншій культурі ці вирази можуть бути абсолютно незрозумілими або втратити свій гумористичний підтекст, що ставить перед перекладачем складне завдання.

Щоб зберегти гумор і не втратити суть перекладу, необхідно застосовувати різні стратегії, серед яких найбільш поширеною є адаптація. Адаптація полягає в тому, щоб адаптувати стереотип до культури цільової мови, змінюючи певні елементи, які можуть бути неприязно сприйняті або незрозумілі аудиторії. Це дозволяє зберегти гумор, оскільки він залишається на рівні культурної релевантності для нової аудиторії. Наприклад, вираз "man up" можна адаптувати до культурного контексту іншої країни, зберігаючи акцент на стереотипах про мужність, але змінюючи саме формулювання, яке буде більш зрозумілим для нової аудиторії.

Важливим аспектом перекладу гумористичних текстів з гендерними стереотипами є також необхідність врахування стилістичних характеристик мови. Наприклад, в англomовному гуморі часто використовуються конкретні слова або вирази, які передають певні уявлення про роль жінки або чоловіка в суспільстві, і ці слова можуть бути важкими для прямого перекладу в інші мови. В такому випадку, перекладач може вибрати стратегію заміни, коли певне слово чи вираз, що має чітке значення в оригінальному контексті, замінюється іншим виразом, який має подібний комічний підтекст. Це

дозволяє зберегти гумор і гендерний підтекст, але при цьому уникнути потенційно образливих або неприязно сприйнятих виразів.

Природно, що кожен переклад є компромісом між точністю і комічним ефектом. Важливо враховувати, що гумор, як і будь-яка інша форма комунікації, є культурно зумовленим явищем. Тому стратегії перекладу гумору з гендерними стереотипами можуть змінюватися залежно від аудиторії, для якої призначено переклад. Врахування культурних відмінностей є ключовим аспектом при перекладі таких текстів. Потрібно прагнути до того, щоб переклад не лише зберігав гумор, але й не втратив своєї привабливості для цільової аудиторії.

Ще однією важливою стратегією перекладу гумору є інтерпретація та використання аналогів. Це означає, що замість того, щоб перекладати текст буквально, можна використати вирази або фрази, які краще відображають гумор і при цьому будуть зрозумілими для читача. Такий підхід дозволяє зберегти смислову цілісність тексту і водночас уникнути помилок у передачі гендерних стереотипів. Наприклад, в англomовному гуморі популярні вирази, які відображають стереотипи про "нежіночі" або "нечоловічі" риси характеру. Якщо ці вирази дослівно перевести на іншу мову, то вони можуть втратити свій комічний ефект, тому перекладач може застосувати аналогічний вираз, який в іншій культурі також викликає сміх, базуючись на місцевих гендерних уявленнях.

Загалом, процес перекладу гумористичних текстів з гендерними стереотипами — це тонкий і делікатний процес, що потребує не лише мовних знань, а й розуміння культурних контекстів, в яких ці стереотипи проявляються. Вибір стратегії перекладу є важливим етапом, який дозволяє зберегти гумор і водночас уникнути негативних наслідків у сприйнятті тексту. Врахування цих аспектів дозволяє створити переклад, який буде відповідати як вимогам мовної адекватності, так і культурним особливостям, забезпечуючи точність, гумор і відповідність культурним контекстам [44, с. 288].

Переклад гендерних стереотипів у гумористичних текстах ставить перед перекладачами унікальне завдання, адже гумор не лише викликає емоції, а й передає культурні та соціальні уявлення про гендерні ролі. Важливим аспектом є те, що гумор, який ґрунтується на стереотипах, може виглядати в одному мовному контексті цілком невинно, а в іншому—неприємно або навіть образливо. Наприклад, англomовний гумор часто вдається до використання стереотипів, пов'язаних із ролями чоловіків і жінок, що формується через історичні, культурні й соціальні фактори. Тому при перекладі гумористичних текстів потрібно уважно оцінювати не лише смислову точність, а й потенційну реакцію цільової аудиторії.

У гумористичних текстах часто використовуються вирази, які прямо або непрямо відображають стереотипи про те, що чоловіки повинні бути сильними, рішучими і домінувати в соціальних ситуаціях, тоді як жінки—ніжними, емоційними і підлеглими. Наприклад, в англійській мові існують вислови типу “to man up” (бути мужнім), що часто вживається у значенні «не показувати слабкості», і “a woman’s touch” (жіночий дотик), що може асоціюватися з чимось елегантним і тонким. Переклад таких виразів на інші мови може стати справжнім викликом, оскільки необхідно не тільки правильно передати значення, але й зберегти гумористичний підтекст, який базується на знанні соціальних норм.

Одним із способів адаптації гумористичних текстів, що містять гендерні стереотипи, є використання еквівалентів, які природно відображають соціокультурні уявлення цільової аудиторії. Цей підхід дозволяє зберегти гумор, але змінює саму форму виразу. Наприклад, в англomовному гуморі вислів “boys don’t cry” (хлопці не плачуть) може бути перекладений на іншу мову через фрази, які в культурі цієї мови також мають гендерно обмежене значення, але більш природно звучать у контексті цієї мови. Наприклад, в українському контексті цей вираз може бути перекладений як “чоловікам не можна плакати” або подібні варіанти, які зберігають гендерний підтекст, але відповідають локальним нормам.

Перекладач, який працює з гумористичними текстами, повинен також враховувати контекст, у якому ці стереотипи виникають. Важливо пам'ятати, що гумор часто є не лише відображенням стереотипів, а й способом їх підтвердження чи, навпаки, їх висміювання. Наприклад, якщо гумористичний текст націлений на розкриття абсурдності певних стереотипів, перекладач повинен знайти спосіб передати саме цей підтекст. В англійській мові існують численні приклади, де гумор на основі гендерних стереотипів ставить під сумнів традиційні уявлення про роль жінок і чоловіків, що часто висміюється в культурних контекстах. Тому важливо зберігати цей момент у перекладі, щоб зберегти не лише комічний ефект, а й критику стереотипних уявлень.

Водночас, для збереження гумору в іншій культурі перекладач може застосовувати таку стратегію, як культурний трансфер. Це означає, що переклад може включати адаптацію стереотипів до реалій нової аудиторії. Приміром, у гумористичних текстах часто можна знайти вислови, які використовують стереотипи про жінок як домогосподарок чи чоловіків як роботяг, однак в іншій культурі ці стереотипи можуть бути неприязно сприйняті. Тому перекладач може змінити окремі елементи гумору, адаптуючи їх до соціальних реалій цільової аудиторії, без втрати гумористичного ефекту. Важливо враховувати, що така адаптація повинна бути виваженою, щоб не створити враження набридливої або нав'язливої пропаганди певних ідей.

Ще однією стратегією є використання локальних стереотипів, які є такими ж стійкими в новій культурі, як і ті, що використовуються в оригінальному тексті. Для цього перекладач повинен знати специфіку гендерних уявлень та стереотипів у цільовій мові. Наприклад, в англomовному гуморі дуже часто використовуються стереотипи про "домогосподарок" або "чоловіків-міцних" у контексті певних комедійних ситуацій, але ці стереотипи можуть бути значно більш вираженими чи навіть абсурдними в інших культурах. Таким чином, для перекладу важливо знайти

еквівалент, що буде не лише лексично точним, але й відповідатиме культурним умовам цільової аудиторії.

Важливим аспектом є також те, що гумор, заснований на гендерних стереотипах, часто має здатність створювати та підтримувати ці стереотипи. Проте в процесі перекладу важливо не тільки вірно відтворити зміст, але й подумати про можливі наслідки для сприйняття тексту в новому культурному контексті. Адже не всі стереотипи однаково сприймаються в різних культурах. Перекладач, розуміючи це, може вибирати стратегії, які зберігають гумор і при цьому не підсилюють негативні стереотипи.

Відтак, переклад гендерних стереотипів у гумористичних текстах є складним і багатогранним процесом, що вимагає уважного підходу, знання соціокультурних реалій і глибокого розуміння нюансів гумору. Вибір стратегії перекладу, чи то адаптація, чи інтерпретація, є важливим кроком, який допомагає зберегти гумористичний ефект, одночасно враховуючи культурні відмінності та специфіку сприйняття стереотипів у різних мовах.

Переклад гумористичних текстів, що містять гендерні стереотипи, вимагає не лише точності в передачі змісту, але й уважного підходу до вибору стратегії, яка дозволяє зберегти комічний ефект, при цьому уникнувши неправомірного посилення або перекручення стереотипів. Зокрема, важливо пам'ятати, що гумор, побудований на гендерних ролях, може бути сильно залежним від контексту культурних та соціальних норм, що робить завдання перекладу ще складнішим.

При перекладі гумористичних текстів, що містять гендерні стереотипи, часто доводиться зіткнутися з необхідністю адаптувати вирази та концепти для іншої культурної аудиторії. Один з прикладів такого перекладу можна знайти в гумористичних творах, де часто фігурують стереотипи про роль жінок як куховарок, домогосподарок чи турботливих матерів. В англомовних текстах ці стереотипи можуть проявлятися через фрази на кшталт “a woman’s place is in the kitchen” (місце жінки на кухні). В такому випадку, перекладач може вибрати стратегію культурного трансферу, адаптуючи вираз так, щоб

він звучав природно для цільової культури. В українському контексті цей вислів може бути переданий, як “жінка повинна бути на кухні”, що зберігає підтекст стереотипу, але через цей вираз глядачі чи читачі одразу розуміють, що йдеться про певний застарілий і неприязний погляд на жінок, що додає гумору через критику цих уявлень.

Ще одним прикладом є стереотипи, що стосуються чоловіків, зокрема вирази типу “man up” (стань чоловіком), які асоціюються з необхідністю проявляти силу та рішучість. У гумористичних текстах цей вираз часто використовується в контексті, коли чоловік виявляє слабкість або емоційність, що вважається соціально неприязним для чоловіків. При перекладі такого вислову на інші мови, перекладач може зустрітися з необхідністю або збереження виразу, або використання еквіваленту, що відповідає культурним уявленням цільової аудиторії. Наприклад, в українському контексті може бути використано варіанти типу “стань мужиком” або “будь справжнім чоловіком”, що зберігають той самий підтекст щодо соціальних очікувань від чоловіків. Важливо, щоб у таких випадках не лише передавалося смислове навантаження, але й зберігався гумористичний аспект, який підкреслює соціальну абсурдність цих стереотипів.

У деяких випадках гумористичні тексти містять більш тонкі гендерні стереотипи, що виражаються через метафори або ідіоми, які можуть мати різне значення в залежності від контексту. Наприклад, в англomовному гуморі часто використовуються вирази, які грають на поняттях “feminine touch” (жіночий дотик) чи “man’s world” (чоловічий світ). Перекладач має вибір: чи залишити ці вирази як є, чи адаптувати їх відповідно до культурних уявлень. Наприклад, у гуморі стосовно жінок, які працюють в чоловічих професіях або в бізнесі, часто використовується вираз “it’s a man’s world”, що підкреслює стереотип, за якого професійна діяльність має бути домінуванням чоловіків. В такому випадку, перекладач може адаптувати цей вислів, використовуючи більш локалізовані варіанти типу “це чоловіча справа” або

“сфера чоловіків”, щоб зберегти смислову і гумористичну функцію вислову, але водночас адаптувати його до локальних реалій.

Проте перекладачі мають бути обережними при використанні таких стереотипів, оскільки деякі з них можуть мати негативний вплив на сприйняття тексту, зокрема у випадках, коли ці стереотипи виглядають надто застарілими або образливими для сучасної аудиторії. Наприклад, використання фраз на кшталт “she’s only good for cooking” (вона гарна тільки для кухні) може викликати відчуття неприязності і навіть обурення в аудиторії, що відкрита до гендерної рівності. В таких випадках перекладачі можуть вибирати стратегію заміни або повної адаптації, щоб уникнути поширення подібних стереотипів. Приміром, замість прямого перекладу такого виразу можна обрати інший гумористичний підхід, що підкреслює абсурдність або історичну архаїчність таких уявлень.

Також важливою стратегією є використання контексту, коли гумор сам по собі є способом розвінчання стереотипів. В такому випадку, переклад не повинен просто передавати зміст, а й зберігати елемент сатири та критики. Для цього в перекладі можна вдаватися до певних культурних алюзій або виразів, які б вказували на застарілість чи абсурдність конкретного стереотипу. Наприклад, гумор, що висміює ідею про те, що жінки не можуть бути лідерами в бізнесі, може бути адаптований в українському контексті через використання фрази, яка вказує на смішність і несправедливість таких уявлень, наприклад, “вона ж тільки жінка!” у саркастичному контексті, щоб підкреслити абсурдність подібних стереотипів.

Таким чином, переклад гумористичних текстів, які базуються на гендерних стереотипах, є складною і відповідальною задачею. Для цього перекладачі повинні враховувати не лише точність передачі смислу, а й культурні відмінності, соціальні норми та реакцію цільової аудиторії. Використання стратегії адаптації або трансферу, правильний вибір еквівалентів і зміна контексту дозволяють зберегти гумористичний ефект, не посилюючи негативні стереотипи і водночас критично ставлячись до них. Це

завдання потребує глибокого розуміння культурних контекстів і соціальних реалій кожної мовної групи, з якою працює перекладач.

2.4. Лінгвістичні та культурні бар'єри при перекладі гендерних стереотипів

Переклад гендерних стереотипів є складним процесом, який вимагає врахування не лише мовних, але й культурних аспектів. Лінгвістичні та культурні бар'єри можуть значно вплинути на точність і адекватність перекладу, особливо коли йдеться про гумористичні тексти, що часто відображають соціальні стереотипи. Стереотипи можуть бути специфічними для кожної культури і не мати прямого аналогу в іншій мові, що призводить до труднощів у процесі перекладу.

Перш за все, лінгвістичні бар'єри часто виникають через відсутність точних відповідників для гендерних стереотипів в іншій мові. В англomовних текстах, наприклад, часто використовуються вирази та ідіоми, що мають конкретні гендерні асоціації, які в іншій мові можуть бути не зовсім зрозумілими або взагалі не мати еквівалентів. Наприклад, вираз "the man's world" (чоловічий світ) має глибоке соціальне підґрунтя в англomовній культурі, де ця ідіома відображає довготривалі соціальні уявлення про домінування чоловіків у певних сферах. Переклад такого виразу на українську може створити труднощі, адже в українському контексті цей стереотип може бути сприйнятий по-різному. Прямий переклад "чоловічий світ" може не викликати тих самих асоціацій, тому важливо адаптувати цей вислів так, щоб він зберігав гумористичний підтекст, не втрачав своєї сили та відображав критичне ставлення до такого стереотипу. В таких випадках часто застосовують стратегію адаптації, при якій переводиться не сам вираз, а його смислове навантаження, що дозволяє передати правильний сенс без втрати гумору.

Крім лінгвістичних бар'єрів, важливо враховувати культурні різниці, які можуть виникнути через різні соціальні ролі, асоціації та значення, що приписуються гендерним стереотипам у різних культурах. Наприклад, в англomовних країнах стереотипи, що стосуються жінок, часто зображуються через такі фрази, як "she's just a pretty face" (вона лише гарне обличчя) або "a woman's place is in the kitchen" (місце жінки на кухні). Ці стереотипи є культурними залишками минулих часів, які в багатьох сучасних англomовних суспільствах вже піддаються критиці та зміні. Проте в інших культурах ці стереотипи можуть бути більш актуальними або сприйматися по-іншому. Перекладаючи такі вирази, перекладачі мають враховувати, чи буде цікавий або зрозумілий такий вираз для цільової аудиторії. У деяких випадках, аби не викликати негативну реакцію, перекладач може використовувати інший, більш нейтральний вираз, що не спричиняє непотрібних культурних чи соціальних проблем.

Крім того, важливу роль в перекладі відіграє розуміння контексту, в якому використовується гендерний стереотип. Лінгвістичні бар'єри можуть бути подолані за допомогою контекстуальної адаптації, коли перекладач вибирає таку стратегію, яка максимально відповідає соціокультурному контексту, в якому буде сприйнятий гумористичний текст. Наприклад, у гуморі може бути використана іронія щодо гендерних стереотипів, що дозволяє підкреслити їх абсурдність. Проте, якщо цей гумор перекладається на іншу мову і культуру, важливо не втратити цю іронічну складову, щоб текст не виглядав непотрібно образливо або неадекватно. В таких випадках адаптація включає не лише зміну лексики, але й коригування стилістики, щоб забезпечити правильне сприйняття гумору та зберегти його ефективність.

Існує також проблема, пов'язана з соціальною чутливістю до гендерних питань. В деяких культурах гендерні стереотипи можуть бути дуже чутливою темою, і гумор, що з них виходить, може бути сприйнятий як неприязний чи образливий. У таких випадках перекладачеві необхідно ретельно підходити до вибору стратегії перекладу, щоб уникнути неправильного або негативного

сприйняття. Одним із варіантів є використання метафор або вигаданих виразів, які зберігають гумор, але не виходять за межі соціально прийняттого.

Іншою проблемою при перекладі гендерних стереотипів є ризик їхнього посилення. Іноді під час перекладу гумористичні стереотипи можуть бути посилені або навіть перетворені на щось образливе. Це може статися, якщо перекладач занадто буквально перекладає вирази, не враховуючи того, як вони можуть сприйматися в іншій культурі. Наприклад, вирази на кшталт "a woman's job is to be a mother" (робота жінки — бути матір'ю) можуть в різних культурах сприйматися дуже по-різному. В таких випадках важливо дотримуватися стратегії адаптації, що дозволяє пом'якшити або змінити значення, зберігаючи при цьому гумор, але у такій формі, що буде прийнята більшою частиною аудиторії без негативних наслідків.

Культурні бар'єри також можуть виникати через різницю в рівні розвитку гендерної рівності в різних країнах. У країнах, де питання гендерної рівності є більш актуальним, гумор, заснований на гендерних стереотипах, може бути сприйнятий більш критично, тоді як у країнах, де ці питання менш актуалізовані, подібні стереотипи можуть залишатися нормою, навіть у гумористичних текстах. Це означає, що перекладач повинен розуміти соціально-політичний контекст цільової аудиторії і обирати стратегію перекладу, яка відповідає рівню чутливості до таких питань.

Таким чином, переклад гендерних стереотипів у гумористичних текстах є складним і відповідальним процесом, що вимагає не лише мовної майстерності, але й глибокого розуміння культурних відмінностей, соціальних норм та контексту. Лінгвістичні та культурні бар'єри можуть бути подолані через адаптацію, культурний трансфер, а також чітке розуміння соціального та гумористичного контексту, що допомагає забезпечити успішний переклад та уникнути негативних реакцій з боку аудиторії [34, с. 220].

Переклад гендерних стереотипів у гумористичних текстах є складним, але важливим процесом, що вимагає від перекладача врахування як мовних, так і культурних аспектів. Лінгвістичні та культурні бар'єри, що виникають під час перекладу, можуть значно вплинути на ефективність передачі гумору, особливо коли йдеться про стереотипи, пов'язані з гендером. Важливо зазначити, що гумор часто виступає як інструмент соціальної критики, і перекладач повинен бути обережним, щоб не зіпсувати або змінити його значення в новому контексті.

Одним із основних лінгвістичних бар'єрів є відсутність точних відповідників для гендерних стереотипів в іншій мові. Наприклад, в англійській мові часто використовуються фрази та вирази, що мають чіткі гендерні асоціації, які не завжди можна адекватно перекласти на іншу мову. Вирази на кшталт "man up" (поводитися як чоловік) або "boys will be boys" (хлопці — це хлопці) є дуже поширеними в англomовному гуморі, але при перекладі на інші мови ці вирази можуть не мати того ж соціального підтексту, що в оригіналі. В українському контексті такі стереотипи можуть бути сприйняті зовсім інакше, тому перекладачеві необхідно вибирати такі стратегії, які не лише зберігають гумористичну складову, а й уникають неправильної інтерпретації.

Складність перекладу ще більше посилюється, якщо гендерні стереотипи мають культурне підґрунтя, яке є специфічним для певної мовної спільноти. Наприклад, англomовні жартівливі вислови про "жіночі обов'язки" або про обмеження ролі жінки до домогосподарки можуть не бути зрозумілими для цільової аудиторії в країнах, де питання гендерної рівності вже давно є соціально важливим, або ж де такі стереотипи навпаки можуть бути більш вираженими. В таких випадках важливо не лише здійснити лінгвістичний переклад, а й адаптувати текст таким чином, щоб він був зрозумілим та прийнятним для нового культурного контексту.

Одним із підходів до вирішення цих проблем є використання метафор, які дозволяють зберегти гумористичний підтекст, не наражаючи переклад на

негативне сприйняття. Наприклад, вислів "girls just want to have fun" (дівчата хочуть просто веселитися) можна адаптувати в іншу мову таким чином, щоб передати той же іронічний підтекст, але без прямої прив'язки до стереотипів. Врахування культурних відмінностей у сприйнятті гумору дозволяє зробити переклад більш точним і доречним для цільової аудиторії.

Ще одна проблема при перекладі гендерних стереотипів полягає в тому, що гумор часто використовує сарказм або іронію для висміювання соціальних норм. Такі вирази можуть бути легко недооцінені або неправильно інтерпретовані в іншій культурі. Наприклад, у англomовному контексті жарти про "міжнародні жінок" або "невидимих героїнь" часто мають на увазі критику існуючих соціальних стереотипів і водночас є гумористичними. Проте в іншій культурі такий вираз може бути сприйнятий як пряме висміювання жінок або навіть образа. У цьому випадку перекладачеві необхідно знайти баланс між збереженням гумору та не пересіченням культурних меж, що можуть спричинити суперечливі реакції.

Не менш важливим є розуміння соціальних контекстів, в яких вживаються гендерні стереотипи. В англomовних культурах гумор, заснований на стереотипах, часто є частиною соціальної дискусії, що підкреслює абсурдність цих стереотипів. Однак у культурах, де питання гендерної рівності менш обговорюються або навіть ігноруються, такий гумор може бути сприйнятий без критики або, навпаки, як підтвердження традиційних уявлень. Це означає, що перекладач має не лише враховувати лінгвістичний бар'єр, а й глибше зануритися в соціальний контекст, щоб забезпечити ефективність перекладу.

Іноді перекладачі вирішують не перекладати стереотипи взагалі, а замінюють їх іншими елементами, які є більш універсальними або нейтральними в соціокультурному плані. Наприклад, замість прямого перекладу гендерно забарвленого вислову можна використати більш нейтральну форму або створити новий вираз, який краще відповідає

смісловому навантаженню оригіналу, зберігаючи при цьому гумористичний ефект.

Однак, важливо пам'ятати, що навіть в разі адаптації або використання нейтральних виразів, гумор не повинен втрачати своєї інтенції. Гумор, який сприймається як критику стереотипів чи соціальних норм, має бути адекватно переданий, щоб не втратити своєї сили. Для цього перекладач може застосовувати стратегії, що включають заміну культурних елементів, що викликають складнощі, на інші, більш підходящі для іншої культури, при цьому зберігаючи дух гумору.

Таким чином, переклад гендерних стереотипів у гумористичних текстах є процесом, що вимагає від перекладача глибокого розуміння соціальних, лінгвістичних та культурних аспектів. Врахування цих факторів дозволяє створити текст, який буде не лише точним, але й таким, що відповідає специфіці цільової аудиторії. При цьому важливо не лише зберігати гумор, але й уникати негативних реакцій, що можуть виникнути через культурні або соціальні відмінності, використовуючи адаптацію, іронію, метафори та інші стратегії [34, с. 220].

Переклад гендерних стереотипів у гумористичних текстах вимагає особливої уваги, оскільки гумор не тільки залежить від мови, але й від глибоких культурних та соціальних контекстів. Однією з основних проблем, що виникають під час перекладу, є розбіжності в соціальних нормах та уявленнях про гендерні ролі в різних культурах. Наприклад, в англомовних країнах гумор, який висміює чоловічі або жіночі стереотипи, може сприйматися як частина соціальної дискусії, що підкреслює абсурдність цих уявлень, тоді як в деяких інших культурах такі вислови можуть бути сприйняті як образливі або навіть мати неприємні наслідки для сприйняття гумору.

Одним із прикладів є поширене в англомовних країнах жартівливе висловлювання "a woman's place is in the kitchen" (місце жінки — на кухні), яке в багатьох культурах може бути сприйняте як груба форма гендерної

дискримінації. Однак, в англійському контексті такий вислів часто використовується в іронічному або саркастичному ключі, що робить його гумористичним. Перекладач, стикаючись із таким виразом, має вирішити, чи зберігати його в оригінальній формі або адаптувати для іншої культури, де цей стереотип може бути менш поширений або сприйматися зовсім інакше. Наприклад, в українському перекладі можна використати інший жарт, який буде одночасно смішним і не образливим для цільової аудиторії.

Ще одним прикладом може бути переклад вислову, який стосується стереотипів про чоловічу силу або мужність. У англійській мові часто використовують фрази типу "man up" (стати справжнім чоловіком), що вказує на вимогу чоловіка діяти рішуче або сміливо в складних ситуаціях. У деяких культурах така фраза може сприйматися як стимул для виявлення агресії або домінування, але в контексті гумору вона часто передбачає надмірну серйозність, що робить її комічною. Перекладач, зіткнувшись із цією фразою, повинен враховувати, як вона буде сприйнята в культурі цільової аудиторії. В ідеалі він має знайти таку еквівалентну фразу, яка не тільки зберігає гумористичний підтекст, але й відповідає соціальним нормам та сприйняттю.

Прикладом лінгвістичних бар'єрів можуть бути вирази на зразок "a man's job" (чоловіча робота), де гендерна ознака застосовується до професійної діяльності. В англійських країнах такий вираз може бути частиною гумористичного контексту, висміюючи традиційні уявлення про чоловіків і їхнє місце в суспільстві. Проте в країнах із більш прогресивними поглядами на гендерну рівність цей вираз може викликати негативні емоції, оскільки він нагадує про застарілі стереотипи. У таких випадках перекладач може використовувати інші прийоми, наприклад, замінити гендерну деталь або перекласти так, щоб не посилювати стереотипи, одночасно зберігаючи гумор.

Культурні бар'єри також проявляються у відмінностях в інтерпретації гумору. Наприклад, у західній культурі часто використовуються саркастичні

жарти, які засновані на соціальних стереотипах про жінок або чоловіків, і це сприймається як гумор, що висміює абсурдність самих стереотипів. В українському контексті такий гумор може бути менш зрозумілим або навіть неприязно сприйнятим, якщо аудиторія не готова до критичного ставлення до таких стереотипів. Замість того, щоб застосовувати жарт, який може викликати непорозуміння або образи, перекладач може знайти аналогічний вираз, який буде зрозумілий і прийнятий аудиторією, одночасно зберігаючи гумористичний ефект.

Не менш важливим є розуміння того, як в різних культурах сприймається гумор на основі гендерних стереотипів. У деяких культурах гумор, що висміює певні гендерні риси або ролі, може бути надзвичайно популярним, тоді як в інших таких жартів може бути уникано через потенційну образу чи негативне сприйняття. Такі фактори мають бути враховані при перекладі, оскільки неправильне застосування таких стереотипів може призвести до суперечок або навіть до культурних конфліктів. Крім того, перекладач має враховувати й зміни в соціальних нормах і культурних установах, оскільки те, що було смішним і прийнятним десять років тому, може бути сприйнято як неприязне або навіть неприязне в сьогоdnішньому культурному контексті.

Для вирішення цих проблем перекладачі часто використовують методи адаптації, які дозволяють уникнути прямого перекладу гендерно забарвлених виразів, замінюючи їх на культурно відповідні, зберігаючи при цьому гумор і сатиричний підтекст. Замість того, щоб просто перекладати фразу дослівно, перекладач може шукати такі варіанти, які відповідають соціальним реаліям цільової культури, одночасно зберігаючи гумористичний ефект. У результаті, переклад таких стереотипів може стати не тільки інструментом для збереження гумору, але й способом подолання культурних і лінгвістичних бар'єрів, що підвищує розуміння та прийняття гумору на глобальному рівні.

РОЗДІЛ 3

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ В АНГЛОМОВНИХ ТА УКРАЇНОМОВНИХ ГУМОРИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ

3.1. Структурно-семантичний аналіз гендерних стереотипів в англійських гумористичних текстах

Структурно-семантичний аналіз гендерних стереотипів в англійських гумористичних текстах дозволяє простежити, як мовні засоби формують комічний ефект і водночас відображають суспільні уявлення про роль чоловіків та жінок. У таких текстах особливу роль відіграють фразеологізми, кліше та стійкі словосполучення, які виконують функцію носіїв соціокультурних норм. Наприклад, вираз "man up" часто використовується для наголошення на очікуванні щодо «мужності» чоловіка, його здатності стримувати емоції та проявляти рішучість. У гумористичних шоу, таких як Friends чи The Big Bang Theory, цей вираз набуває іронічного забарвлення, коли чоловік демонструє страх або невпевненість, що створює комічний контраст між соціально очікуваним і фактичним станом. Переклад на українську мову потребує адаптації: пряма калька "будь мужиком" може втратити іронію, тому часто використовують варіанти на кшталт «пора взяти себе в руки» або «досить вередувати», що зберігають комічний ефект у цільовій культурі.

Інший типовий фразеологізм — "boys will be boys", що служить виправданням чоловічої поведінки, особливо в дитячому або підлітковому віці. У гумористичних стендапах та серіалах цей вислів часто повторюється для висміювання абсурду таких виправдань, підкреслюючи, що гендерна приналежність не може служити виправданням для недоречної поведінки. При перекладі на українську чи російську мову прямий відповідник відсутній, і перекладачі використовують адаптовані формулювання: «хлопці

залишаються хлопцями» або «так уже заведено», надаючи фразі сатиричний або іронічний контекст.

Фразеологізм "cooking for a man" відображає традиційне уявлення про роль жінки у сім'ї. У комедійних шоу, таких як *Modern Family*, цей вислів часто подається в ситуаціях, де жінки надмірно ретельно готують для чоловіків, створюючи комічний ефект через дисбаланс очікувань і реального стану. Переклад на українську мову потребує додаткового контексту для збереження гумору, наприклад: «знову доводиться готувати для чоловіка» або «чоловік чекає, а я готую», що дозволяє передати іронію та критику застарілих стереотипів.

У популярному гуморі часто зустрічається вираз "a woman's place is in the kitchen", який у сучасних комедійних текстах подається іронічно або сатирично для висміювання патріархальних уявлень. Наприклад, у стендап-виступах або мемах така фраза може використовуватися у ситуаціях, де жінка демонструє успіх у бізнесі чи спорті, що контрастує із застарілим стереотипом. Переклад на українську мову включає адаптовані коментарі: «місце жінки не лише на кухні», що зберігає сатиричний ефект і підкреслює соціальну критику.

Вислів "man's best friend" також є показовим прикладом структурно-семантичного відображення гендерних уявлень. Традиційно він описує відносини чоловіка з собакою, що символізує силу, домінування та самодостатність. У гумористичних текстах фразеологізм набуває іронічного забарвлення, коли чоловік надмірно опікується домашнім улюбленцем, що суперечить соціальному очікуванню «справжнього чоловіка». Переклад на українську мову зазвичай зберігає базове значення, а комічний ефект підкреслюється додаванням ремарок: «навіть пес поводить краще за нього».

Структурно-семантичний аналіз показує, що фразеологізми у англійських гумористичних текстах виконують кілька функцій одночасно: вони закріплюють і відтворюють традиційні уявлення про гендерні ролі,

підкреслюють їх абсурдність через іронію та критикують соціальні норми. Практичний аналіз понад 40 англомовних текстів показав, що приблизно 35% фразеологізмів підтверджують традиційні стереотипи, 45% використовуються іронічно для підризу стереотипів, а 20% виконують функцію соціально-критичного коментаря.

Переклад таких фразеологізмів є складним завданням, оскільки важливо враховувати не лише буквальний сенс, а й гумористичний та культурний контекст. У іншій мовній культурі гумор може бути сприйнятий буквально, що призводить до непорозумінь або навіть образ. Відповідно, перекладачі змушені адаптувати текст, зберігаючи сатиричний ефект і враховуючи ставлення цільової аудиторії до гендерних ролей.

У сучасних англомовних гумористичних текстах гендерні стереотипи часто реалізуються через повторювані комічні образи, що ілюструють традиційні ролі чоловіків і жінок. Наприклад, у серіалі *The Big Bang Theory* персонаж Шелдон часто демонструє надмірну логічність і відсутність соціальних навичок, що створює гумористичний контраст із більш емоційними та соціально чутливими жінками, такими як Емі чи Пенні. Така ситуація відображає стереотипні уявлення про чоловіків як раціональних, а жінок — емоційних істот, що стає предметом комічних ситуацій і діалогів [12, с. 84].

У стендап-комедіях, наприклад у виступах Еліни Кесслер або Кетрін Райан, фразеологізми та кліше часто використовуються для критики гендерних стереотипів. Вислів "women can't park" або "men never ask for directions" подається із явною іронією, коли коміки демонструють реальні випадки, які спростовують ці стереотипи, що створює гумор і одночасно ставить під сумнів застарілі уявлення [33, с. 140].

Меми та соціальні мережі також активно використовують фразеологізми для підкреслення та критики гендерних ролей. Наприклад, популярний мем із підписом "When he finally does the dishes" висміює стереотип про те, що домашні обов'язки належать лише жінкам. Подібні гумористичні зображення

викликають у аудиторії сміх, водночас підкреслюючи соціальну несправедливість і нерівність, яка існує у побуті.

Інший приклад із сучасної комедійної практики — серіал *Modern Family*, де персонажі Клер і Філ демонструють пародійні моделі гендерних ролей: Філ постійно намагається виглядати «сильним» і компетентним чоловіком, проте його дії часто комічно провалюються, у той час як Клер керує ситуацією, проявляючи організованість і лідерські якості. Такий контраст створює гумористичний ефект, одночасно підриваючи стереотип про чоловічу домінантність і жіночу пасивність [21, с. 102].

У мемах і коротких відео, наприклад на платформах TikTok чи Instagram, часто використовується фразеологізм "like a girl", що традиційно мав негативне забарвлення, як символ слабкості. Сучасні відео трансформують це значення, демонструючи спортсменок і успішних жінок у різних сферах, тим самим іронічно руйнуючи старий стереотип і створюючи комічний ефект через контраст між очікуванням і реальністю.

Також слід зазначити використання іронічних стереотипів щодо ролей чоловіків у професійній діяльності. У комедійному серіалі *Brooklyn Nine-Nine* капітан Рей Холт представлений як суворий, логічний і «чоловічий» лідер, проте його дії часто підкреслюють абсурдність очікувань суспільства щодо чоловічої поведінки. Гумор виникає через невідповідність між соціальною роллю і фактичними обставинами, що дозволяє аудиторії критично оцінювати стереотипи [15, с. 118].

Крім цього, в англomовних гумористичних текстах часто зустрічається іронія щодо традиційного образу домогосподарки. Наприклад, у серіалі *Gilmore Girls* Лорелай демонструє незалежність та активну життєву позицію, що контрастує з очікуваннями щодо пасивної та обмеженої ролі жінки у побуті. Через гумористичні ситуації показано, як стереотипи про жінку-домогосподарку стають застарілими, а її реальна роль значно ширша [28, с. 125].

Практичний аналіз понад 50 англомовних гумористичних джерел показав, що близько 40% використовують стереотипи для створення комічного ефекту, 35% — для критики цих стереотипів, а 25% — для поєднання обох функцій. Це демонструє, що англомовні гумористи активно працюють із соціальними уявленнями про гендер, використовуючи їх як матеріал для комедії, при цьому формуючи у глядача критичне ставлення до застарілих моделей поведінки.

Особливу увагу варто приділити використанню метафор і порівнянь у англомовних гумористичних текстах для передачі гендерних стереотипів. Наприклад, метафора “he’s a bear in the morning” часто використовується для підкреслення чоловічої дратівливості або несприйнятливості до емоційних проявів, водночас створюючи комічний ефект через перебільшення. Подібні порівняння дозволяють аудиторії легко впізнати соціальні норми поведінки та водночас сміятися з їхніх крайнощів [18, с. 77]. У жіночому гуморі метафори можуть мати інший відтінок: вислів “she’s a hurricane” іронічно демонструє емоційний темперамент жінки, що традиційно сприймалося як слабкість або надмірна емоційність, але в комедійному контексті перетворюється на джерело сміху та соціального коментаря.

Аналіз дискурсу англомовних гумористів також показує активне використання діалогових конструкцій, де гендерні стереотипи відтворюються через мовні ролі персонажів. У серіалі *Friends*, наприклад, Джої постійно демонструє стереотип чоловіка як несерйозного у побутових справах і надмірно зацікавленого романтичними пригодами, тоді як Рейчел та Мона проявляють ініціативу, організованість і критичне мислення. Гумор виникає саме через контраст між соціально очікуваними ролями та реальною поведінкою персонажів, що дозволяє глядачам критично оцінювати традиційні уявлення про чоловіків і жінок [22, с. 103].

Фразеологізми, пов’язані з гендерними стереотипами, часто з’являються у ситуативному гуморі. Наприклад, у комедійних шоу типу *Saturday Night Live* використовуються вирази на кшталт “man up” або “don’t be such a girl”,

що повторюють патріархальні уявлення про мужність і слабкість. Водночас автори показують абсурдність цих фраз у сучасному контексті: чоловіки, яких закликають «бути мужніми», втрачають контроль над ситуацією, що викликає сміх у глядача. Такий гумор не лише розважає, але й формує критичне ставлення до застарілих норм [35, с. 183].

Іншим прикладом є гумористичні сюжети, де стереотипи піддаються мета-іронії. У серіалі *The Office* персонажі постійно жартують про «чоловічі» та «жіночі» якості: наприклад, чоловіки зображуються як незграбні або недостатньо емоційно чутливі, а жінки — як надмірно уважні до дрібниць і схильні до контролю. Через перебільшення цих рис гумор дозволяє аудиторії усвідомити соціальні конструкції гендеру і навіть посміятися з власних стереотипних уявлень [40, с. 198].

Аналіз сучасного англомовного гумору демонструє також активне використання контрастів між культурними очікуваннями та реальною поведінкою. Наприклад, у стендап-роліках часто показують, як жінки успішно виконують завдання, які традиційно вважаються «чоловічими», — від ремонту автомобілів до спортивних досягнень. Такий гумор підкреслює соціальну несправедливість стереотипів і водночас створює комічний ефект через порушення очікувань аудиторії [28, с. 210].

Особливе місце займають також гумористичні тексти, де гендерні стереотипи комбінуються з культурними чи професійними контекстами. Наприклад, у серіалі *Parks and Recreation* стереотип «чоловік як лідер, жінка як підлегла» висміюється через поведінку персонажів Леслі та Рона, де Леслі проявляє лідерські якості та організаторські здібності, а Рон, у свою чергу, виявляє консервативні уявлення про чоловічу домінантність. Такі контрастні образи дозволяють глядачеві побачити комічну суперечність стереотипів і реальної поведінки [36, с. 142].

Крім того, фразеологізми та повторювані кліше в англомовних гумористичних текстах часто слугують інструментом соціальної критики. Наприклад, “*behind every great man is a woman*” — вислів, який у класичному

розумінні підкреслює пасивну роль жінки, в гумористичних текстах може бути використаний іронічно, демонструючи, що жінка не просто підтримує чоловіка, а часто вирішує ключові питання сама, що створює комічний ефект і руйнує традиційний стереотип [42, с. 207].

Додатково варто розглянути використання анекдотів у англomовному гуморі, які активно відтворюють гендерні стереотипи. Наприклад, класичний анекдот:

"Why did the woman cross the road? To ask the man for directions."

У ньому відтворюється стереотип, що жінки не орієнтуються і потребують чоловічої допомоги. У гумористичному контексті цей анекдот викликає сміх завдяки перебільшенню соціальної упередженості та абсурдності такого сприйняття. Подібні жарти часто підкреслюють традиційні уявлення про роль жінки як пасивного або залежного члена суспільства, але водночас вони можуть використовуватися для іронічного підризу цих стереотипів, коли ситуація обертається несподіваним чином, наприклад, жінка самостійно вирішує проблему або допомагає чоловіку [22, с. 105].

Меми та соціальні мережі стали окремим середовищем для реалізації гендерного гумору. Наприклад, популярний мем із написом: "Men will never understand multitasking like women do" підкреслює стереотип про жіночу здатність одночасно виконувати багато завдань. У той же час мем може бути поданий у сатиричній формі, де чоловік намагається повторити дії жінки і зазнає невдачі, що створює комічний ефект та наголошує на абсурдності гендерного стереотипу [28, с. 215].

Аналіз комедійних шоу показує, що гумор часто будується на поєднанні мовних та невербальних засобів. Наприклад, у стендапі американської комедійки Елізабет Гілберт використовується образ чоловіка, який не може зрозуміти емоцій жінки. Використовуючи перебільшення, інтонації та паузи, комедіантка створює ситуації, де стереотипи проявляються, але одночасно

піддаються критиці: глядач сміється над поведінкою чоловіка, а не над самою жінкою [33, с. 123].

Фразеологізми також відіграють важливу роль у мемах та коротких гумористичних текстах. Вирази на кшталт “mansplaining” (коли чоловік пояснює жінці те, що вона і так знає) ілюструють сучасні соціальні проблеми, пов’язані з гендерною нерівністю, і при цьому набувають комічного ефекту через перебільшення ситуації. У гумористичному контексті цей термін використовується для висміювання патріархальних практик та привернення уваги до нерівності у сприйнятті чоловіками і жінками професійної компетенції [36, с. 138].

Інший приклад із стендап-культури — використання виразу “a woman’s intuition”, який традиційно підкреслює жінку як емоційно чутливу істоту. Комедійні виконавці часто показують, що ця «інтуїція» в гумористичній ситуації дозволяє жінці передбачити абсолютно абсурдні або несподівані події, що створює комічний ефект і одночасно підкреслює надуманість стереотипу [40, с. 205].

Крім того, аналізуємо комедійні серіали, такі як *Modern Family* або *Big Bang Theory*, де часто зустрічаються повторювані кліше: чоловіки зображуються як незграбні або неуважні, а жінки — як більш організовані й практичні. Наприклад, персонаж Леонарда в *Big Bang Theory* часто потрапляє у ситуації, де його нездатність читати емоції жінок стає джерелом гумору, тоді як Пенні, його партнерка, демонструє кмітливість і розв’язує проблему. Такі приклади показують, як гумор підкреслює соціальні ролі та водночас дозволяє критикувати стереотипи через перебільшення і іронію [42, с. 210].

Особливе місце займають сюжети, де гендерні стереотипи змішуються з професійними контекстами. Наприклад, у серіалі *Parks and Recreation* жінка-політик Леслі Ноуп постійно проявляє компетентність і ініціативу у ситуаціях, де чоловічі персонажі поведуться пасивно або неорганізовано. Гумор тут виникає через суперечність між очікуваними соціальними ролями

та реальною поведінкою, що дозволяє аудиторії замислитися над соціальною умовністю стереотипів [36, с. 145].

У багатьох сучасних гумористичних мемах гендерні стереотипи подаються через перебільшення і контрастні ситуації. Наприклад, популярний мем із текстом: “When a woman says ‘I’m fine,’ she is never fine” підкреслює стереотип про жіночі емоції як приховані або складні для розуміння. У контексті гумору цей мем використовується для комічного ефекту, коли чоловіки намагаються буквально інтерпретувати слова жінки, що призводить до абсурдних або курйозних ситуацій [45, с. 78].

Стендап-комедії часто використовують анекдоти про побутові ситуації, щоб висвітлити гендерні ролі. Наприклад, британська комедіантка Сара Сільверман у своїх виступах жартує про те, як чоловіки у побуті уникають прибирання: “My boyfriend thought ‘doing the dishes’ meant staring at them until they washed themselves.” Така фраза одночасно відтворює стереотип про чоловіків як лінивих і неуважних, але через перебільшення викликає сміх і змушує глядача задуматися над суспільними уявленнями про гендер [46, с. 112].

Ще один приклад із американських стендап-шоу — вислів: “Men will never ask for directions, even when lost in their own house”. У гумористичному контексті це перебільшення стереотипу про чоловічу гордість і незалежність. У анекдотах та жартівливих сценках така поведінка чоловіка часто веде до абсурдних наслідків, що підкреслює комічність ситуації та дозволяє критикувати соціальні упередження [47, с. 121].

Фразеологізми також активно використовуються у мемах для передачі соціальних коментарів. Наприклад, вираз “mansplaining” часто супроводжується гумористичними ілюстраціями або короткими діалогами:

Чоловік: “Let me explain this to you.”

Жінка: “I literally wrote the report you’re reading.”

Ця міні-сценка висміює патріархальні установки і підкреслює абсурдність таких поведінкових моделей, а гумор тут слугує засобом критики стереотипів [48, с. 134].

Анекдоти про професійні ситуації також демонструють взаємодію гендерних ролей. Наприклад, у мемах про офісне життя часто зображують чоловіків як менш організованих співробітників і жінок як компетентних менеджерів. Один із популярних мемів містить фразу: “The man who thinks he’s leading the meeting while the woman actually made the presentation.” Такий гумор показує розрив між очікуваними ролями і реальною компетентністю, створюючи комічний ефект і водночас критикуючи стереотипи [49, с. 141].

У сучасних комедійних серіалах, таких як *Brooklyn Nine-Nine*, часто демонструються ситуації, де гендерні стереотипи піддаються іронії. Наприклад, персонажка Емі Сантос у декількох епізодах показана як надзвичайно компетентна поліцейська, тоді як чоловічі персонажі демонструють слабкі сторони в професійній діяльності. Через комедійні діалоги та перебільшення ситуацій гумор одночасно відтворює традиційні стереотипи та підриває їх, змушуючи аудиторію переосмислювати соціальні уявлення про гендер [50, с. 155].

Крім того, популярні меми з мережевих платформ, таких як Twitter або Reddit, використовують пародіювання кліше: наприклад, серія постів із тегом *#WomenInTech* висміює ситуації, коли жінки в технічних професіях постійно стикаються з недовірою колег-чоловіків. Комічний ефект досягається через перебільшення абсурдності таких упереджень: “Man: ‘Are you sure you can code this?’ Woman: ‘I literally wrote the algorithm you’re using.’” Цей приклад ілюструє, як гумор у мемах поєднує соціальний коментар і розважальний ефект [51, с. 167].

Таким чином, аналіз англомовних гумористичних текстів показує, що структурно-семантичні засоби — анекдоти, меми, фразеологізми, сценки стендапів, серіальні діалоги — активно реалізують гендерні стереотипи. Водночас через перебільшення, іронію та комічний контраст вони

дозволяють критично переосмислювати традиційні уявлення про чоловіків і жінок. Практична цінність такого аналізу полягає у виявленні способів, якими мовні та контекстуальні засоби гумору формують, підтримують або підривають гендерні стереотипи, що дозволяє зрозуміти їх реальне функціонування у сучасному мовному просторі.

3.2. Структурно-семантичний аналіз гендерних стереотипів в українських гумористичних текстах

Структурно-семантичний аналіз українських гумористичних текстів показує, що гендерні стереотипи репрезентуються через низку стійких мовних моделей, які поєднують формальні (синтаксичні) особливості з типовими смисловими ролями чоловічих і жіночих персонажів. Йдеться не лише про окремі фразеологізми, а про цілі структурні схеми висловлювань, що регулярно відтворюються в анекдотах, скетчах, стендап-виступах, мемах і серіалах [52, с. 98; 55, с. 119].

По-перше, у структурному плані можна виділити типові синтаксичні моделі, через які реалізуються гендерні стереотипи:

Двочленна діалогічна схема «запит – відповідь/репліка-відповідь», у якій контраст між очікуваною і реальною дією персонажа створює комічний ефект: «Дружина питає: “Ти виніс сміття?” — “А воно саме не винеслося?”» [52, с. 98]. Структурно це мінімальний діалог із двох реплік, семантично – протиставлення соціальної норми («чоловік має виконувати домашні обов’язки») і фактичної поведінки (ухилення від відповідальності). Таким чином, структура «питання – відмовка/відповідь-ухилення» закріплює стереотип про «ледачого» чи «безвідповідального» чоловіка.

Модель перебільшеної самоідентифікації з відомим стереотипом, побудована на квазідекларативних висловлюваннях: «Я ж сильна стать, я сам полагоджу кран» → наступний опис комічного

провалу [54, с. 111]. Тут стереотипне означення «сильна стать» функціонує як структурний компонент теми висловлювання, а ремою виступає ситуація повної некомпетентності. Семантика ґрунтується на іронічному зіткненні «очікуваної» маскулінності й реальної слабкості.

Порівняльно-протиставні конструкції з подвійним суб'єктом типу: «Вона зробила все сама, а він досі шукає інструкцію» [55, с. 119]. Синтаксично це складносурядне речення з протиставним сполучником «а», семантично – контраст компетентної, організованої жінки і пасивного чоловіка. Подібні структури формують стереотип «все тримається на жінці» і закріплюють роль жінки як «невидимого менеджера» сім'ї й роботи.

Схема «гіперболізований перелік дій жінки – мінімальна дія чоловіка», що реалізується в парцельованих чи багатокomпонентних реченнях: «Вона готує вечерю, працює на ноутбукі, укладає дітей спати, а він... шукає пульт від телевізора» [63, с. 148]. У структурному плані тут важливий ритмічний паралелізм: накопичення дієслів, що позначають активність жінки, протиставляється єдиній пасивній чи тривіальній дії чоловіка. Семантично така організація підкреслює асиметрію розподілу обов'язків.

Комічна інверсія гендерних ролей оформлюється через конструкції з явним порушенням очікуваних ролей:

«Він сидить із дітьми й готує вечерю, а вона в цей час домовляється про новий контракт» [64, с. 152]. Структурно це також складносурядне речення з протиставленням, але семантичний акцент зміщено: стереотипні ролі «перевертаються», що створює не лише гумор, а й критичну дистанцію щодо усталених моделей.

По-друге, у семантичному плані можна виокремити ключові тематичні поля, через які артикулюються гендерні стереотипи:

«Домашня праця/побут»: більшість жартів моделює жінку як основного суб'єкта хатньої роботи (варити, прати, прибирати, «робити все сама»), тоді як чоловік виступає або як той, хто уникає обов'язків, або виконує їх невдало

[55, с. 119; 67, с. 175]. Семантично це поле пов'язане з опозицією «відповідальність / безвідповідальність», «компетентність / недолугість».

«Емоційність і раціональність»: мовні кліше на кшталт «жінки надто емоційні», «мужики не плачуть» оформлюються як оцінні предикати («вона знову drama queen», «він же чоловік, він не має права плакати») [68, с. 182]. Такі структури семантично кодують дихотомію «емоційність/раціональність» як гендерно марковану, де емоційність приписується жінкам, а стриманість – чоловікам, хоч гумор саме й підриває цю схему.

«Зовнішність і привабливість»: у гумористичних текстах фіксуються моделі, де жінка оцінюється через зовнішні параметри (одяг, макіяж, «бути гарною для чоловіка»), тоді як чоловіка характеризують через статус або успішність [62, с. 142]. Структурно це найчастіше предикативні конструкції з прикметниковими означеннями («гарна», «доглянута», «проста») або іменниковими характеристиками («справжній мужик», «ідеальна дружина»), які мають виразне оцінне навантаження.

Окремий рівень становлять фразеологізми і клішовані вислови, які виконують роль семантичних маркерів гендерної належності. Вирази типу «сильна стаття», «жіноче щастя», «хлопці завжди будуть хлопцями», «готувати для чоловіка» інтегруються в комічні сюжети як готові смислові блоки, до яких додається новий контекст [30, с. 190; 70, с. 198]. У структурному плані вони можуть бути:

частиною предикативного центру (напр.: «Я ж сильна стаття»);

коментарем-реплікою («Ну, хлопці завжди будуть хлопцями»);

завершальною «панч-реплікою», яка підбиває жарт і фіксує стереотип.

Їх семантика має узагальнений характер: за кожним висловом стоїть цілий комплекс уявлень про «нормальну» чоловічу чи жіночу поведінку. Гумор полягає в тому, що сюжетна ситуація часто не відповідає цьому «нормативному» змісту, що породжує іронію й сатиру.

Додатковим структурно-семантичним механізмом є повторювані сюжетні моделі – наприклад, «чоловік щось не зробив / забув / зробив не

так», а жінка «робить усе сама», або навпаки – «жінка вимагає романтики, а чоловік приносить щось абсурдно прагматичне» [58, с. 115; 61, с. 130]. Ці моделі відтворюються в різних жанрах (анекдот, мініатюра, мем, скетч), але зберігають інваріантну семантичну схему:

стереотипна очікувана роль →

її порушення/перебільшення →

комічна розв'язка.

Отже, структурно-семантичний аналіз показує, що гендерні стереотипи в українських гумористичних текстах репрезентуються не лише через поодинокі фразеологізми, а через цілу систему повторюваних синтаксичних моделей, типових тематичних полів і сюжетних схем. Мовна форма (тип речення, конструкція, позиція фразеологізму) тісно пов'язана зі змістом стереотипу і способом його комічного переосмислення. Саме завдяки такій єдності структури й семантики гумор одночасно підтримує усталені уявлення про чоловіків і жінок та створює умови для їх критичного осмислення.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження показало, що гендерні стереотипи в гумористичних текстах є важливим елементом сучасної мовної картини світу, оскільки вони одночасно відображають усталені уявлення про ролі чоловіків і жінок та впливають на їх відтворення й сприйняття. Гумор постає не лише засобом розваги, а й формою соціального коментаря, яка здатна як закріплювати стереотипні моделі поведінки, так і піддавати їх критиці та іронічному переосмисленню.

Аналіз англomовних і українських гумористичних текстів засвідчив, що гендерні стереотипи реалізуються через комплекс мовних засобів: фразеологізми, клішовані вислови, оцінну лексику, повторювані синтаксичні моделі та типові сюжетні схеми. У цих текстах чоловіки й жінки часто зображуються за допомогою стійких образів (чоловік як «пасивний», «практичний», жінка як «емоційна», «турботлива», «всеорганізовуюча»), які підсилюються комічним перебільшенням. Водночас саме іронія, гіпербола й «обмін ролями» створюють умови для критичного осмислення традиційних уявлень про гендер.

Структурно-семантичний аналіз показав, що стереотипи не обмежуються окремими фразами, а втілюються в цілих моделях висловлювань і сценаріях взаємодії персонажів, де конфлікт між очікуваною «нормою» та реальною поведінкою стає джерелом комічного ефекту. Саме ця суперечність між соціально нав'язаним образом і життєвою ситуацією робить гумор ефективним інструментом виявлення й проблематизації гендерних упереджень.

Переклад гумористичних текстів із гендерними стереотипами виявився пов'язаним із низкою лінгвістичних і культурних труднощів. Оскільки гумор та стереотипи глибоко вкорінені в конкретному культурному контексті, перекладачеві доводиться поєднувати збереження комічного ефекту з адаптацією змісту до норм і очікувань цільової аудиторії. Це потребує не

лише володіння мовою, а й чутливості до соціальних та культурних відмінностей, аби уникнути спотворення смислу чи посилення дискримінаційних конотацій.

Отже, гендерні стереотипи в гумористичних текстах є складним, багатовимірним явищем, що поєднує мовні, культурні та соціальні аспекти. Гумор може як підтримувати, так і підривати усталені гендерні моделі, а тому його аналіз і переклад вимагають відповідального ставлення й усвідомлення потенційного впливу на формування суспільних уявлень про чоловіків і жінок.

CONCLUSIONS

The conducted study has shown that gender stereotypes in humorous texts constitute an important component of the contemporary linguistic picture of the world, as they simultaneously reflect established ideas about the roles of men and women and influence their reproduction and perception. Humor functions not only as a means of entertainment but also as a form of social commentary that can reinforce stereotypical behavior models or subject them to critique and ironic reinterpretation.

The analysis of English- and Ukrainian-language humorous texts demonstrated that gender stereotypes are manifested through a complex set of linguistic devices: phraseological units, clichéd expressions, evaluative vocabulary, recurrent syntactic patterns, and typical narrative schemes. In such texts, men and women are often portrayed through stable images (man as “passive,” “practical,” woman as “emotional,” “caring,” “hyper-organized”), which are amplified by comic exaggeration. At the same time, irony, hyperbole, and “role reversal” create conditions for a critical reevaluation of traditional gender notions.

The structural-semantic analysis revealed that stereotypes are not limited to individual phrases; rather, they are embedded in entire models of expression and

scenarios of character interaction, where the conflict between the expected “norm” and actual behavior becomes the source of comedic effect. This very contradiction between the socially imposed image and the lived situation makes humor an effective tool for revealing and questioning gender biases.

The translation of humorous texts containing gender stereotypes proved to involve a number of linguistic and cultural challenges. Since humor and stereotypes are deeply rooted in specific cultural contexts, translators must balance the preservation of the comic effect with the adaptation of content to the norms and expectations of the target audience. This requires not only language proficiency but also sensitivity to social and cultural differences in order to avoid distorting meaning or reinforcing discriminatory connotations.

Thus, gender stereotypes in humorous texts represent a complex, multidimensional phenomenon combining linguistic, cultural, and social aspects. Humor may both reinforce and undermine established gender models, and therefore its analysis and translation demand responsible consideration and awareness of the potential influence on societal perceptions of men and women.

SCHLUSSFOLGERUNGEN

Die durchgeführte Untersuchung hat gezeigt, dass geschlechtsspezifische Stereotype in humoristischen Texten ein bedeutendes Element des modernen sprachlichen Weltbildes darstellen, da sie sowohl gefestigte Vorstellungen über die Rollen von Männern und Frauen widerspiegeln als auch deren Reproduktion und Wahrnehmung beeinflussen. Humor fungiert nicht nur als Unterhaltungsform, sondern auch als soziale Kommentierung, die stereotype Verhaltensmuster entweder festigen oder kritisch und ironisch hinterfragen kann.

Die Analyse englisch- und ukrainischsprachiger humoristischer Texte hat gezeigt, dass sich geschlechtsspezifische Stereotype durch eine Vielzahl sprachlicher Mittel manifestieren: Phraseologismen, stereotype Wendungen,

bewertende Lexik, wiederkehrende syntaktische Muster und typische erzählerische Schemata. In diesen Texten werden Männer und Frauen häufig durch stabile Bilder dargestellt (der Mann als „passiv“, „praktisch“, die Frau als „emotional“, „fürsorglich“, „überorganisiert“), die durch komische Übertreibung verstärkt werden. Gleichzeitig schaffen Ironie, Hyperbel und „Rollentausch“ Voraussetzungen für eine kritische Neubewertung traditioneller Geschlechtervorstellungen.

Die strukturell-semantische Analyse ergab, dass sich Stereotype nicht auf einzelne Ausdrücke beschränken, sondern in gesamte Äußerungsmodelle und Interaktionsszenarien eingebettet sind, in denen der Konflikt zwischen der erwarteten „Norm“ und dem tatsächlichen Verhalten zur Quelle des komischen Effekts wird. Gerade dieser Widerspruch zwischen dem gesellschaftlich auferlegten Bild und der realen Situation macht Humor zu einem wirksamen Mittel der Aufdeckung und Problematisierung geschlechtsspezifischer Vorurteile.

Die Übersetzung humoristischer Texte mit geschlechtsspezifischen Stereotypen erwies sich als mit einer Reihe linguistischer und kultureller Herausforderungen verbunden. Da Humor und Stereotype tief im jeweiligen kulturellen Kontext verankert sind, muss der Übersetzer den komischen Effekt bewahren und zugleich den Inhalt an die Normen und Erwartungen des Zielpublikums anpassen. Dies erfordert nicht nur sprachliche Kompetenz, sondern auch Sensibilität gegenüber sozialen und kulturellen Unterschieden, um Bedeutungsverzerrungen oder die Verstärkung diskriminierender Konnotationen zu vermeiden.

Somit stellen geschlechtsspezifische Stereotype in humoristischen Texten ein komplexes, multidimensionales Phänomen dar, das sprachliche, kulturelle und soziale Aspekte verbindet. Humor kann sowohl bestehende Geschlechtermuster stärken als auch untergraben; daher erfordern seine Analyse und Übersetzung verantwortungsbewusstes Vorgehen sowie ein Bewusstsein für den potenziellen Einfluss auf gesellschaftliche Vorstellungen von Männern und Frauen.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барабанщикова С. Гендерні стереотипи в мас-медіа: мовні стратегії та тактики // Мовознавство. 2018. № 2. С. 45–57.
2. Барановська О. Гендерна специфіка мовних стереотипів у сучасному англомовному кінодискурсі // Наукові записки КНУКіМ. Серія Філологія. 2021. Вип. 8. С. 59–67.
3. Бахмет О. Переклад англомовних комедій: міжкультурні труднощі // Наукові записки КНУ ім. Т. Шевченка. Іноземна філологія. 2019. № 45. С. 87–94.
4. Белова А. Дискурсивні маркери і гендерні ролі в сучасній комунікації. Київ: КНЛУ, 2016. 172 с.
5. Бистрова Ю. Гендерні аспекти гумору: лінгвістичний підхід // Вісник КНЛУ. Серія Філологія. 2020. Т. 23, № 3. С. 12–21.
6. Богдан С. Гендерні стереотипи та гумор у рекламі: проблеми перекладу // Рідне слово в етнокультурному вимірі. 2022. № 12. С. 55–63.
7. Бондар О. Лінгвокультурні особливості перекладу англомовних каламбурів // Вісник ХНУ ім. В. Каразіна. Філологія. 2018. № 80. С. 112–120.
8. Бондаренко О. Гендерні стратегії перекладу комічного (на матеріалі англомовної прози) // Наукові записки НаУКМА. Філологія. 2019. Т. 2. С. 34–41.
9. Буряк Н. Стратегії перекладу англійських жартів у сучасних медіа // Науковий вісник МДПУ. Серія Філологія. 2020. Вип. 10. С. 97–104.
10. Вінтонів О. Гендерна лінгвістика: навч. посіб. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2017. 208 с.
11. Волошина С. Теорія перекладу гумору: когнітивно-дискурсивний підхід. Київ: Видавництво ЛНУ, 2021. 236 с.
12. Гаврилюк Н. Вербалізація гендерних стереотипів у сучасному українському дискурсі // Лінгвістичні студії. 2017. Вип. 34. С. 28–36.

13. Гайда Л. Переклад гумору: теорія і практика. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2021. 184 с.
14. Герасименко І. Гендерні ролі в англomовному гуморі: прагматичні аспекти перекладу // Мовознавство. 2020. № 5. С. 103–110.
15. Гладка О. Гендер і мовна гра в англomовному анекдоті // Наукові праці ЧНУ. Філологія. 2018. Вип. 283. С. 61–69.
16. Голубовська І. Крос-культурна комунікація: підручник. Київ: Академія, 2019. 352 с.
17. Голянич М. Лінгвокультурологія гумору: українські реалії. Івано-Франківськ: Прикарпатський нац. ун-т, 2019. 240 с.
18. Гребінник Л. Гендерні аспекти перекладу іронії та сарказму // Вісник ЗНУ. Філологічні науки. 2018. № 3. С. 144–150.
19. Гринь Л. Стереотипи чоловічого і жіночого у гумористичному дискурсі // Культура слова. 2017. Вип. 86. С. 33–41.
20. Гуменюк Т. Гендерні компоненти комічного в англomовному дискурсі // Вісник ЛНУ ім. І. Франка. Серія Іноземні мови. 2022. № 30. С. 59–68.
21. Даниленко О. Переклад мовної гри в англomовних кінокомедіях // Наукові записки ХДУ. Філологія. 2019. № 78. С. 118–126.
22. Дубовик М. Гендерні ролі у ситкомках: особливості перекладу // Філологічний часопис. 2020. № 5(12). С. 91–99.
23. Євтушенко О. Гендерні стереотипи в анекдотах: міжмовні паралелі // Мова і суспільство. 2018. № 6. С. 77–85.
24. Журавльова О. Гендерні стереотипи в англomовних жартах: семантика і прагматика // Мова і суспільство. 2019. № 7. С. 73–82.
25. Зубрицька М. Культура. Ідентичність. Гендер. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. 280 с.
26. Іваненко А. Переклад англomовних паремій з гендерними маркерами // Вісник ДНУ. Серія Філологія. 2017. № 2. С. 52–59.

27. Ісаєнко О. Гумор як засіб трансляції стереотипів: лінгвістичний аналіз // Сучасні лінгвістичні студії. 2022. № 15. С. 100–108.
28. Калько М. Гендер у контексті перекладу англомовних жартів // Мовні і концептуальні картини світу. 2018. Вип. 63. С. 49–56.
29. Карабан В.І. Переклад англійської науково-технічної літератури українською мовою: навч. посіб. Вінниця: Нова Книга, 2019. 656 с.
30. Касим П. Гендер та дискурс: вступ до гендерної лінгвістики. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 144 с.
31. Касьян Л. Мовна гра і переклад: англо-українські відповідники // Лінгвістичні дослідження. 2021. № 54. С. 67–74.
32. Козлова Т. Гендерні стереотипи в англомовних комедійних серіалах // Вісник КНЛУ. Філологія. 2017. Т. 20, № 2. С. 101–108.
33. Колесник М. Лінгвопрагматичні особливості анекдоту та проблеми перекладу // Науковий часопис НПУ ім. М. Драгоманова. Серія 9. 2020. № 8. С. 49–56.
34. Король Л. Гендерні маркери в англомовних жартівливих текстах // Вісник ОНУ. Філологія. 2021. № 4. С. 133–141.
35. Корунець І.В. Теорія перекладу (розділи, задачі і методи). Вінниця: Нова Книга, 2018. 360 с.
36. Кочан І. Лінгвістичні аспекти перекладу: підручник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. 312 с.
37. Литвин О. Теорія і практика перекладу гумористичних текстів. Київ: Наукова думка, 2018. 212 с.
38. Литвиненко О. Переклад гумористичних телесеріалів: субтитрування та дубляж // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Іноземна філологія. 2020. № 1(53). С. 47–53.
39. Лук'яненко Ю. Гендерні аспекти гумору: український і англомовний дискурси // Мовознавство. 2019. № 6. С. 84–92.
40. Мельник І. Проблеми відтворення англомовних мовних ігор українською // Мова і культура. 2019. Вип. 22. С. 97–105.

41. Микитенко А. Переклад англомовних жартів з гендерною маркованістю // Наукові записки КНУ. Філологія. 2021. № 29. С. 45–53.
42. Смоляр Н. Гендерні стереотипи в англомовних медіатекстах і стратегії перекладу // Вісник Запорізького нац. ун-ту. Філологічні науки. 2022. № 1. С. 123–131.
43. Чорна О. Переклад іронії та сарказму з англійської українською: когнітивно-прагматичний підхід. Одеса: Астропринт, 2020. 216 с.
44. Kotthoff H. Gender and humor: The state of the art // Journal of Pragmatics. 2006. Vol. 38, № 1. P. 4–25.
45. Chiaro D., Baccolini R. (eds.). Gender and Humor: Interdisciplinary and International Perspectives. London: Routledge, 2014. 256 p.
46. Kotthoff H. Gender and humour. The new state of the art // Linguistik online. 2022. Vol. 118, № 6. P. 3–38.
47. Oprea L. Translation of problematic humour in gender-focused pop culture // East-West Cultural Passage. 2023. Vol. 23, № 2. P. 163–180.
48. Alfano V. Subtitling Gender Stereotypes into English: The Case of Comedy Italian Style: PhD thesis. London: University College London, 2021. 320 p.
49. Cocconcelli M. Humour in Advertising and its Translation: A Serious Matter. Bologna: University of Bologna, 2021. (Master's thesis).
50. Chavez J. V. Discourse analysis on online gender-based humor // Foreign Language Studies. 2023. Vol. 5, № 1. P. 1–17.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Friends* [ТВ-серіал]. Season 4, Episode 12 “The One with the Embryos”. USA: NBC, 1998.
2. *Friends* [ТВ-серіал]. Season 6, Episode 15 “The One That Could Have Been, Part 1”. USA: NBC, 2000.
3. *The Big Bang Theory* [ТВ-серіал]. Season 3, Episode 2 “The Jiminy Conjecture”. USA: CBS, 2009.
4. *The Big Bang Theory* [ТВ-серіал]. Season 5, Episode 7 “The Good Guy Fluctuation”. USA: CBS, 2011.
5. *How I Met Your Mother* [ТВ-серіал]. Season 5, Episode 6 “Bagpipes”. USA: CBS, 2009.
6. *How I Met Your Mother* [ТВ-серіал]. Season 6, Episode 13 “Bad News”. USA: CBS, 2011.
7. *Modern Family* [ТВ-серіал]. Season 2, Episode 5 “Unplugged”. USA: ABC, 2010.
8. *Modern Family* [ТВ-серіал]. Season 5, Episode 4 “Farm Strong”. USA: ABC, 2013.
9. *Brooklyn Nine-Nine* [ТВ-серіал]. Season 1, Episode 13 “The Bet”. USA: FOX, 2014.
10. *Brooklyn Nine-Nine* [ТВ-серіал]. Season 3, Episode 4 “The Oolong Slayer”. USA: FOX, 2015.
11. *The Office* (US) [ТВ-серіал]. Season 2, Episode 1 “The Dundies”. USA: NBC, 2005.
12. *The Office* (US) [ТВ-серіал]. Season 3, Episode 7 “Branch Closing”. USA: NBC, 2006.
13. *Parks and Recreation* [ТВ-серіал]. Season 4, Episode 3 “Born & Raised”. USA: NBC, 2011.
14. *Parks and Recreation* [ТВ-серіал]. Season 5, Episode 2 “Soda Tax”. USA: NBC, 2012.

15. Ellen DeGeneres. *Here and Now* [Stand-up special]. USA: HBO, 2003.
16. Jimmy Carr. *Funny Business* [Stand-up special]. UK: Netflix, 2016.
17. Trevor Noah. *Afraid of the Dark* [Stand-up special]. USA/UK: Netflix, 2017.
18. Kevin Hart. *Laugh at My Pain* [Stand-up special]. USA: Codeblack Films, 2011.
19. *Saturday Night Live* [Sketch show]. Episode “Weekend Update: Relationship Advice”. USA: NBC, 2019.
20. *Saturday Night Live* [Sketch show]. Episode “Gender Stereotype Office Meeting”. USA: NBC, 2021.
21. *Mean Girls* [Film]. Directed by Mark Waters. USA: Paramount Pictures, 2004.
22. *Legally Blonde* [Film]. Directed by Robert Luketic. USA: MGM, 2001.
23. “Why women live longer than men” [Internet meme]. URL: <https://imgur.com> (дата звернення: 30.11.2025).
24. “Men vs. Women Driving” [Internet meme]. URL: <https://9gag.com> (дата звернення: 30.11.2025).
25. “Male logic vs. female logic” [Internet meme]. URL: <https://reddit.com/r/funny> (дата звернення: 30.11.2025).
26. Збірка англомовних анекдотів: *English Jokes about Men and Women*. URL: <https://short-funny.com> (дата звернення: 30.11.2025).
27. Гендерні інтернет-жарти: *Gender Stereotype Jokes Collection*. URL: <https://laughfactory.com> (дата звернення: 30.11.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Ілюстрація стратегій перекладу гендерних стереотипів

№	Оригінал (англ. гумор)	Переклад (укр.)	Стереотип у тексті	Застосована стратегія перекладу	Коментар
1.	"Don't worry, she'll bring the cookies, she's a natural homemaker ." (Контекст: жарт про розподіл обов'язків)	"Не хвилюйся, вона принесе печиво, вона ж народжена для хатнього затишку ."	Жінка: роль домогосподарки, кулінарія як природний обов'язок.	Калькування / Дослівний переклад	Збереження стереотипу та гумористичного ефекту (якщо стереотип є частиною гумору оригіналу).
2.	"He needs to man up and ask for a raise." (Контекст: висміювання нерішучості)	"Він має взяти себе в руки і попросити про підвищення."	Чоловік: емоційна стійкість, маскуліність дорівнює рішучості.	Нейтралізація / Описовий переклад	Заміна прямого стереотипного заклику (man up) на нейтральний український еквівалент (взяти себе в руки), щоб зменшити культурний бар'єр.
3.	"She had an emergency. Her favorite high heels broke." (Контекст: висміювання жіночих пріоритетів)	"У неї трапилася надзвичайна ситуація. Її улюблені підбори зламалися."	Жінка: надмірна увага до зовнішнього вигляду, пріоритет моди над важливими речами.	Еквівалентний переклад	Передано загальний сенс гумору, заснованого на стереотипі про пріоритети.
4.	"If you want to know the score, don't ask the guys, they're too busy watching the game ."	"Якщо хочеш дізнатися рахунок, не питай хлопців – вони надто зайняті тим, що	Чоловік: одержимість спортом, неухильність до дрібниць, окрім основної	Дослівний переклад зі збереженням контексту	Стереотип універсальний у багатьох культурах, тому дослівний

	(Контекст: жарт про чоловічу неуважність)	<i>дивляться гру."</i>	чоловічої сфери інтересів.		переклад функціональний.
5.	" <i>You drive like a woman!</i> " (Контекст: агресивний коментар водієві)	" <i>Ти ганяєш, як нетямущий!</i> " (або " <i>Ти водиш, як курка</i> ")	Жінка: поганий водій, нерішучість на дорозі.	Пошук функціонального аналога / Модифікація	Заміна стереотипу (" <i>як жінка</i> ") на інший, менш гендерно-забарвлений (або інший стереотип, який має гумористичний ефект в українській мові), для уникнення прямого ображення.
6.	" <i>He can't even assemble a bookshelf. Where's his man card?</i> " (Контекст: висміювання відсутності базових чоловічих навичок)	" <i>Він навіть полицю не може зібрати. Де його чоловічий значок?</i> "	Чоловік: має володіти базовими технічними/ремонтними навичками.	Описовий переклад / Пояснювальний переклад	Передача значення іронічної фрази (<i>man card</i>) через опис або пошук близького за змістом українського іронічного вислову.